

fruitionem sponse non habentis maculam, neque rugam, ad sponsum speciosum per filios hominum: cui sit honor & gloria in lætæna sæculorum. Amen.

DISTINCT. XLIII.

CIRCA quadragesimam tertiam istam Distinctionem quaeruntur quinque: & Primo.

QUÆSTIO PRIMA.

Virum resurrectionis generalis hominum si futura?

Quod non Ecclesiastes 3, *Vnus est interitus hominum, & iumenta*; sed iumenta non reurgunt: ergo Præterea, Job. 14, *Homo cum dormierit, non resurget, donec avertatur et etiam, non evigilabit*: sed cœlum nunquam avertetur cum sit incorruptibile tergo. Præterea, Philo sophus s.d. Genes. *Quæ corruptum in ista secundam substantiam, non eadem eadem numero, sed specie. Idem autem. Physiologorum.*

Præte ea, per rationem; totum requirit unionem partium: ergo & idem totum eandem unionem; sed non redibit eadem unio, quia interrupta est: sed interruptum non redit idem, quia si redit idem, iteratio erit: sed iteratio repugnat identitati, quia iteratio ponit numerum, identitas privat: ergo.

Oppositum Job 19. *Scio quod in novissimo die de terra sursum erigetur sum, &c.* P. æterea i. ad Cocoth. 12. *Unus resurgemus.*

Hæc duo sunt videnda. Primo de possibilitate. Secundo de facto. De primo dicitur sic, quod si in homine anima sensibilis esset diversa ab anima rationali; & per consequens corruptibilis, sicut in aliis animalibus, optime concluderetur, quod in resurrectione non erit eadem anima sensibilis; & per consequens, nec idem animal. Si autem ponatur, quod eadem anima secundum substantiam sit in homine, rationalis, & sensibilis, nullas in hoc angustias patiemur: quod declarat alibi, ostendens differentiam hominis ad alia corruptibilia. Ad propositum, quia aliorum animalium forma non est per se subsistens, ut post compositi corruptionem manere valeat: sicut est de anima rationali, quæ esse quod ubi in corpore acquiritur, etiam post separationem a corpore retinet, & in participationem illius esse corpus per resurrectionem adducitur: ita quod non sit aliud esse corporis, & aliud anime in homine, alias conjunctio anime, & corporis esset accidentalis, & sic nulla interruptio facta est in esse substantiali hominis, ut non possit idem numero reddere propter interruptionem essendi, sicut accidit in aliis rebus corruptis, quarum esse omnino corruptum. Sæpe ergo istud dictum in hoc, quod est interruptum non possit redire idem numero: tamen, quia esse anime intellectivæ est idem quod esse totius, & materia manet eadem, & sic in nullo periclitante ad substantiam hominis facta est interruptio et exten-

ta; ideo possibile est hominem redire eandem numero; non sic in aliis corruptis.

Contra hæc, primo auctoritate Augusti 21. *de civitate Dei, c. 22.* loquens de carne reddenda non nisi in resurrectione: *Et si, inquit, omnibus perisset modis, nec ulla esset materia in ulla natura lateribus manifestis: iam enim vellet, eam repararet dominus potens: ergo totaliter destructum, & corruptum in toto, potest idem reparari.*

Præterea, per rationem; si destructum esset annihilatum, illud nihil sequens annihilationem ejus, esset eadem rationis cum nihil quod erat terminus a quo creationis. Patet, quia ille mutationes oppositæ habent idem per terminum a quo pro terminum a quo, alia pro terminum ad quem: sed nihil præcedens creationem non repugnat; quin illud, cui oppositum, poterat creati: ergo & post annihilationem non poterat idem recitari. Confirmat ratio, quia planum est quod ex parte causæ remanet eadem potestas: ex parte autem lapidis, estia, quod lapis sit annihilatus, tanta est possibilitas simpliciter ad esse post annihilationem, quanta ante creationem: quia non magis includit contradictorietatem. Neque illud nihil in quod cessat huius, magis privat possibilitatem: quia non privatur, nisi tanquam oppositum, sed eadem & æqualiter opponatur ante creationem.

Præterea, (a) in homine est aliqua entitas positiva, quæ neque est pars materialis, nec formalis, nec partes sicut probatum est *tertio libro distinctio, s. g. 2.* & ad propositum sufficit reparare non rationem; quia aliquod est ibi casumatum a causis intrinsecis: sed nec materialis, nec formalis est causata a causis extrinsecis, nec ambio simpliciter: ergo aliqua est entitas a causis divinis & conjunctis acceptis: & illa destructur: alioquin homo non esset veter mortuus, quia non esset corruptio totalis entitatis hominis; & tamen illa entitas reparabitur eadem numero, alioquin non esset idem homo numero.

Præterea, B. Deus in hoc instanti, A, & in toto tempore medio usque ad, B, & instanti B, conservaret illud esse, concederet, quod esse omnino idem a numero: ergo si in A, conservat & iterum in instanti, B, & tamen erit interruptum in tempore intermedio. Probatio consequentis, quia identitas illius esse, ut est in B, ad seipsum, ut est in A, non dependet essentialiter ex conservacione pro tempore illo medio, quia neque ut a causa formalis, neque ut a quacunque causa essentiali. Hoc etiam probatur aliter, quia alioquin non posset Deus idem esse creare in alio instanti posteriori, quod in instanti prioris creat: quia si instanti prioris creat, & in tempore sequenti, conservat esse idem, ut conservatum in tempore illo essentialiter requiritur ad instantionem illius esse in instanti B, & tunc si non esset conservatum in illo tempore, sed in primo, creatum in B non posset crea-

a Ratio efficacissima contra negantes tertiam entitatem in proposito.

ri idem. Præterea diversitas possessionis non arguit diversitatem prioris essentialiter: sed illa instantia ad ipsum esse permanens fuit posteriora essentialiter; unde, & illud esse manet idem in quibuscumque instantibus succedentibus; ergo sive fit continuatio inter illa instantia, sive non, non minus ipsum esse poterit esse idem: vel sic si esse fuerit in A, & in tempore sequenti, & in B. esse idem in A, & in B: ergo si destruitur posterioris eo, quod est durare in tempore intermedio, adhuc non necessario ex hoc sequitur diversitas ejus in A, & in B.

Præterea, ex illa radice, quod esse simpliciter interruptum, vel destructum non potest redire idem: sequuntur inconvenientia. Primo, quod Deus non posset brutum resuscitare idem numero: cujus oppositum non nunquam legitur miraculose factum a Sanctis: ut pater de tanto quem suscitavit Silvester in Legenda ejus; & hoc Deo negare esse possibile videtur magis infidelitatis, & tamen sensitiva ejus est destructio, & interruptio.

Sequeretur etiam, quod omnia accidentia, que corruptuntur in corruptione hominis, vel ante resurrectionem, non possunt eadem numero redire: & tunc non haberet homo resuscitatus eandem principalem passionem numero, quam prius: quia illa propria passio non manisset post mortem, quis erat totius, ut totius, & non anima tantum. Consequens autem est impossibile, quod sit idem subjectum specie, & tamen non habeat eandem passionem.

Sequeretur etiam de aliis accidentibus, quod potentia anime, que, secundum istum sunt accidentia, cum non sint accidentia solius anime, sed totius compositi secundum Philosophum in principio de Sensu, & primo de Somno, & Vigilia, quod non possunt redire eadem: & ita homo non haberet eandem potentiam auditivam, vel visivam, & sic de singulis.

Sequeretur etiam quod homo non haberet eandem quantitatem, quia illa non manet, nec in materia sola manent, nec in anima intellectiva. In alio videtur peccare, quia ponit totum esse hominis manere non interruptum. Primo, quia ut probatum est prius, entitas totalis interruptur (a). Secundo, quia esse anime intellectiva non est esse totale hominis, ut ipse accipit: quia omne ens habet aliquod esse proprium: homo ut homo est aliquid ens non tantum anima; ergo habet aliquod esse proprium, & non tantum esse anime. Præterea, iste in hoc contradicit sibi ipsi, quia alibi dicit quod status anime in corpore est perfectior, quam status ejus extra corpus, quia est pars compositi, & omnia pars, materia est respectu totius: Et tunc arguitur sic, quod habet totaliter idem esse proprium non est imperfectius ex hoc solo, quod non communicat alii illud esse; sed per se anima totaliter habet idem esse separata, quod conjuncta: imo esse, quod est totale esse hominis quandoque communicatur corpori; ergo ipsa in nullo est imperfectior pro eo, quod non communicat idem esse corpori. Major apparet, quia perfectio naturaliter

pre-

præsupponitur ei, quod est communicare perfectionem; ergo non est major, vel minor per hoc, quod communicat, vel non communicat: & hoc maxime sequitur si per talem communicationem nullum aliud esse est totius, quam istud idem. Præterea probatum est supra in materia de Eucharistia, quod in homine est alia forma substantialis ab anima intellectiva: & per consequens cum conjunctis formis fit dare esse, in anima intellectiva non est totale esse compositi. Et istud etiam potest adduci contra primum, quia illa forma interruptur secundum esse, & tamen reducitur eidem. Ad probationem, quam innuit in contrarium, quod tunc unio anime & corporis esset accidentalis, consequens est neganda: quia sicut unio non est nihil, sed aliquid ad aliquid, & per consequens est entis ad ens: ita est habentis esse ad habentis esse, & non capio, quod aliquid sit ens extra causam suam, quin habeat esse proprium; ergo sicut ens est per se compositibile cum ente: sicut per se receptivum cum per se recepto; ita & habens esse proprium cum habente esse proprium nec est unio accidentalis, quia istud est per se perfectibile, & illud per se perfectio: quia si habere esse tolleretur per se rationem perfectibilis; ergo non possit aliquid esse per se perfectibile, nisi non ens.

Aliter ponitur, quod quia natura non agit, nisi per motum, & mutationem; ideo non potest reducere idem numero: quia motus, vel mutatio non potest redire idem numero. Deus autem potest agere non per motum, nec per mutationem; & ideo per oppositum redit idem numero.

Et ad hoc potest adduci aliud quod tangit esse, quod quia Deus respicit ipsam materiam: ut quid, potest in ipsam, ut in nullo modo distinctam formam quamcumque imprimere; nam ut est quid, est omnino indistincta, & ita potest formam eandem semper imprimere, dum materia manet eadem: materia autem ut sic, manet semper eadem: sed agens naturale non respicit materiam, ut quid, ideo non potest indifferenter quatenusque formam inducere in ipsam quantumcumque manentem eandem, & ita non eandem formam inducere.

Contra istud primo ad propositum, falsum supponitur, scilicet Deus non agit per mutationem resuscitando, quod probatur, quia materia præsit sub privatione forme, & sic sub forma; ergo per actionem agentis transit privatione ad formam: sed transitus talis proprie est mutatio, quia tota ratio mutationis ibi salvatur. Quod autem dicit ex alia parte de agente naturali conclusio dubia est, & tangitur qu. 7. Sed ratio non concludit, quia non oportet si posterior non possit redire idem; ergo nec prius, sed mutatio est posterior ipsa forma.

Et confirmatur istud, quia de facto Deus resuscitans, non reducit eandem mutationem numero, quia resuscitatio non erit eadem mutatio cum generatione: tamen eadem forma numero reducitur: unde fallacia consequentis est, ex distinctione mutationum inferre distinctionem temporum; & converso enim bene sequitur, quod si alia

forma

forma acquiritur, quod sit alia mutatio; sed eadem potest bene acquiri diversis mutationibus, sicut & idem *ubi* specie, potest acquiri diversis modis localibus specie, utpote motu circulari, & motu recto: qui adeo sunt alterius rationis, ut non sint comparabiles *3. Phys. Augustinus 3. de Trin. 9.* vult quia idem specie possit generari equivoce & univoce: & tamen mutationes sunt alterius rationis. Proinde etiam ad hoc antecedens, scilicet quod univocatio non potest reduci eodem numero, non valet; quia est univocatio totius ex partibus sit continuitas partium eum parte: tamen univocatio live identitatis partium ad seipsum, non est continuitas ejus ad aliam partem. Si ergo interruptio ponat non continuitatem posterioris ad prius, non sequitur quod tollat identitatem illius ad seipsum. Et quod illa opinio tangit de respiciere materiam, ut *quid est actum est supra in materia de Eucharistia dist. 11 artic. 2. q. 1.* Si enim aliquem intellectum bonum haberet propositio, forsitan esset ille, quod Deus non respiciet materiam, ut ordine quodam transiente in a forma in formam: quomodo agens naturale necessario respicit quia non potest immediate transire de quocumque in quolibet. Sed hoc differentia nihil facit ad posse reducere idem numero, vel non quia ille ordo respicit formas secundum rationes specificas, non autem secundum identitatem, vel distinctionem numeralem earum, quia non potest statim succedere forma vini, nisi accipi forma; & non e converso immediate: sed quod hunc formam vini succedat, vel illi, indifferens est, sicut indifferenter ex hoc ignis vel illo generatur aqua: ergo agens respiciens ordinem formam in transmutatione, ita potest habere aliquod præcens locum in inducendum ad ipso, sicut in immediate agere sine tali ordine, & per consequens si absolute sit sibi possibile reducere idem numero, non impediretur per hoc quod determinatur ad talem ordinem formam in agendo.

Quantum igitur ad istam articulationem, dico quod possibilitas est ex parte Dei ex omnipotentia ejus. (Quod si sit possibile alii cause, de hoc non tracto hic, sed *quæst. 3.* dicetur) & ex parte objecti est possibilitas simpliciter, quia non includit contradictionem: & hoc probatum est a veritate, & ratione: & contra primam opinionem: & hoc hinc reducat sine mutatione live per mutationem; quia utrumque est possibile, sicut arguitur est contra secundam opinionem.

Descendo articulo, si resurrectionem fore, posse ostendi ratione naturali: de hoc statim in proxima questione. Sed pro nunc manifesti est conclusio ex veritate fidei hinc enim veritatem, & in articulum fidei exprimit, tam Symbolum Apostolicum, *Carnis resurrectionem*, quam Symbolum Nicenum, *Et expecta resurrectionem mortuorum*; quam Symbolum Athanasii, *Omnes homines resurgere debent cum corporibus suis*. Sic istud autem valde expresse habetur in multis locis Scripturæ, utpote *Eccl. 9. 11. 10. 21. Mat. 16. 21. & Apoc. 1. Cor. 15. 21. 1. Thes. 4. 14. 2. Mach. 12. Nisi eorum qui 2.*

Ad Argumenta. Ad primum Salomon non fuit ibi concolorator, nunc allegans per parte stultorum, nunc respondens secundum senten-

tentiam sapientum; & illud dicitur est concionando pro stultis: Sed contradicere illi sententia postea. cap. ult. *Sicut homo in domum æternitatis ibi sua: & sunt locundam omnes pariter æternitatis. Deum time. & mandata ejus observa: hoc est enim omni homo.*

Ad secundum, & si eorum nunquam crederetur quantum ad substantiam; tamen arretaret quantum ad effectivam, vel instrumentam in ista inferiori, generando & corruptendo: quia post judicium cessabit ista instrumenta, & quod ad hoc intelligi potest illud Corin. 7. *Interior figura hujus mundi.* Ut peller dicit, quod loquitur de isto celo, de quo loquitur Petrus in canticis suis, *Celi transiunt, & elementa colore salventur*, quod non intelligitur circulationem in corporibus ad seculum Philosophi dicit distinguere circulationem in corporibus ad seculum a circulatione in corruptibilibus, quia ibi substantia non corrumpitur per motum, & ideo redit eadem, non sicut accipiens esse per ipsum motum, sed sit præter eadem partem per motum redeuntem: sed circulo in istis inferioribus est secundum corruptionem itemque substantias, & reductionem ejus, & ideo non hoc redit idem numero. An autem universali ter neget idem numero posse redire: de hoc *q. 3.* Ad ultimum potest dici, quod concipitur potest idem redire, licet non redat unio eodem partium: quia illa unio non est de essentia totius, nec illa unio est illa entitas totalis, quæ est ex partibus, nec forma illius entitatis; sed quia unio est simpliciter necessario requisita ad entitatem totalem, & non videtur aliquid esse idem numero, nisi illud sit idem numero, quod necessario requiritur ad ipsum: ideo verius videtur quod unio redit eadem, & hoc si accipitur pro illa relatione partium univocum ad invicem non autem pro ipsa passione, quæ non manet nisi in instanti resurrectionis; illa enim potest poni alia sicut & illa mutatio si alia generatione. Et cum arguitur, quod illa unio fuit interrupta: dico quod interruptum potest redire idem numero, & non tantum absolutum sicut respectus, si extrema ejus rediant eadem numero. Credo enim beatam Mariam habuisse eandem relationem ad Filium post passionem, quam habuit ante Christi passionem, & tamen fuit interrupta. & in morte Christi propter destructionem termini, & in morte Mariæ propter destructionem fundamenti.

Et si dicas, quod contrarie dicitur illa responsio sibi ipsi, quia negat unionem passionem redire eadem, & tamen illa est necessaria ad fieri totius, & secundum istud dictum, non potest aliquid redire idem, nisi illud redat idem, quod est necessarium ad esse ejus.

Respondedo, esto quod unio, ut est passio sit necessaria ad fieri totius, scilicet, quod non est idem fieri ipsius totus, nisi sit eadem unio: & concedo: & tunc vel neutrum erit idem, quod est probabilis, quia illa unio (ut dictum est) non erit eadem cum generatione hominis; vel utrumque poterit esse idem, quia non est ibi contradictio.

QUÆSTIO II.

Utrum possit esse motus per rationem naturalem; resurrectionem generalem hominum esse futuram?

Quod sic; desiderium naturale non potest esse frustra, Commentator 2. Metæ. Sed homo naturale desiderium habet ad semper esse, & istud desiderium potest esse notum per rationem naturalem, & quod illud non sit impossibile; ergo &c. Probatio minoris, quia non igitur aliquid naturaliter, nisi virtute naturalis desiderii, vel amoris ad aliud; sed naturaliter iugit homo mortem. Hoc patet per experientiam. Patet, etiam per illud Apostoli ad Corin. 5. *Nolumus expellari, sed superestitri*. Præterea, naturaliter notum est, quod beatitudo naturaliter appetitur hoc patet, & ex 1. libro, de beatitudine in generali, & ex 10. de beatitudine in speciali: sed notum est per rationem naturalem, beatitudinem non posse esse nisi sempiternam: ergo notum est per rationem naturalem hominem esse ordinatum ad aliquam perfectionem sempiternam. Probatio minoris Augusti, 13. de Trin. c. 8. probat illud per rationem sic: *Moriente vita ipsa deserit si beata, aut ergo nolentem deserit, aut volentem, aut neutrum si nolentem; quomodo est beata vita, quæ ita est in voluntate; quod non sit in potestate si autem volentem; quomodo vita beata eras, quam nescit qui habeat? si dicat neutrum, nec nolle, nec velle, sed nec illa beata est vita; si dicit tali est, ut quem beatum facit, amore eius indignus sit.* Præterea; naturaliter notum est, quod tota species non caret sine suo, quia illum in aliquo individuo consequatur: sed naturaliter notum est, beatitudinem esse finem speciei humanæ; ergo & hominem posse consequi illam saltem in aliquo individuo; sed non potest eam consequi in vita ista, propter multas miseras concomitantes eam; pura varietas fortunæ, & infirmitas corporis, impediens scientiam & virtutis, & inlabiles; & frigiditas in exercendo actus perfectos, in tantum ut nulla operatio, quantumcumque in principio est delectabilis, possit continere esse delectabile. Animo per eam tripotabile erit cessare ab ipsa; & notum est per rationem naturalem, operationem beatificam non esse instantaneam, nec potest haberi a sola anima separata, quia in hac hominō non consequitur finem suum: ergo habebitur in alia vita a toto conjunctione & per consequens ad minus videtur per rationem naturalem concludi, in quibus homo ad finem suum pertinget. Præterea per rationem naturalem notum est, quod omnis species, quæ est de integritate universi, est perpetua, quia totum integrum est perpetuum: sed homo est species perfectissima, saltem iuxta illa inferiora; *Sumus enim nos quodammodo spiritus omnium.* 2. Physic. ergo &c.

Oppositum Aug. 13. Trin. c. 9. loquens de vita immortalis, vel sempiternæ: *Hac, inquit, utrum careat humana natura, nec parva quæstio est. Humanis quippe argumentationibus banc invenire conauct, vix pauci vix magne præditi ingenio, vacantes viis, doctrinæ, &*

nisque subtilissimis eruditè, ad indagandam salus animæ immortalitatem pervenire potuerunt. Item Act. 17. dicitur de quibusdam Atheniensibus audientibus Paulum, qui dicebant, quod novorum clamoriorum videbatur denunciator esse, quia Jesum, & resurrectiōem annuntiabat eis; & tamen illi Athenienses erant Philosophi, multum vigentes ratione naturali. Patet de Dionysio converso, qui fuit unus eorum; ergo illud quod videbatur eis ita remotum a veritate, non videatur bene esse notum per rationem naturalem, unde & omnia quæ adducit ipse Paulus, non sunt nisi quedam persuasiones. Patet ibi. Præterea Act. 16. cum diceret Paulus: *Si passibilis Christus, si primus ex resurrectione &c.* Festus magna voce dixit, *Inanis vane!*

Respondet, hoc manifestum est, quod si ratio aliqua resurrectionem ostendit, oportet quod accipiatur ex aliquo, quod est proprium hominis, ita quod non conveniat aliis corruptibilibus hoc autem non est materia etiam incorruptibilis, nec forma aliqua destruibilis quia est talis sit in homine, & exalientior omni forma bruti, tamen ex illa non potest sumi ratio sufficienter adprobandum resurrectionem totius ergo oportet quod accipiatur a forma specifica hominis, vel ab operatione conveniente homini secundum illam formam. Primo modo procedendo ex tribus propositionibus concluditur propositum, & si ille omnes ratione naturali essent notæ, haberemus propositum. Sunt tamen ista Prima. *Animæ intellectiva est forma hominis specifica.* Secunda *Animæ est incorruptibilitas* quibus sequitur quod forma specifica hominis sit incorruptibilis. Additur tertia, quod forma specifica hominis non remaneat perpetuo extra corpus. Sequitur ergo, quod aliquando redibit idem. Illa reditio iterata resurrectio vocatur secundum Dam. lib. 4. c. 19. Resurrectio est secunda ejus, quod dissolutum est, resurrectio. De istis ergo tribus propositionibus qualiter notæ sunt, per ordinem videamus (a) De prima dicitur, quod est ratio naturali nota, quod ostenditur dupliciter. Uno modo per auctoritates Philosophorum, qui hoc asserunt, & non nisi tantquam rationi naturali notum. Alio modo adducendo ibi rationes naturales, ex quibus illud concluditur.

De prima, Aristot. definit animam, 2. de Anima, quod est *actus corporis, physici &c.* & in principio tertii de parte autem *anima quæ cognoscit, & sapit*, ubi videtur ponere animam intellectivam partem saltem subjectivam animæ prius definita in communi. Præterea, omnes Philosophi conveniunt in definitione hominis posuerunt *rationales*, tanquam ejus differentiam propriam: per rationem intelligentes animam intellectivam esse partem essentialē ejus. Nec breviter invenitur aliquis Philosophus notabilis, qui hoc neget, licet ille maledictus Averroes in fictione sua. 2. de Anima, quæ tamen non est intelligibilis nec sibi, nec alii, ponat intellectum esse quandam substantiam separatam, mediantibus phantasmatibus nobis conjunctionabilem; quam conjunctionem nec ipse, nec aliquis sequax ejus adhuc potuit explicare, nec per illam conjunctionem salvare hominem intelligere. Nam secundum ipsum homo formaliter non est nisi quod-

quoddam animal irrationale excellens, per quamdam tamen animam irrationalem; & sensivam excellentiorem aliis animalibus.

De secundo ad proprium, non invenitur facilius ratio a priori, neque a posteriori propria, nisi ex propria operatione hominis. Si quidem forma intelletus ex operatione, sicut materia ex transmutatione. Ex operatione ergo intelligendi, arguitur proprium hic intelletus est propria operatio hominis; ergo est a propria forma; sed est ab intellectu; ergo intellectiva est propria forma hominis. Sed ista patitur instantiam, quia intellectus, & *intellegere* secundum eos se habent passive, & non active; ergo illa propositio, *propria operatio est a propria forma*, non probat intellectivam esse propriam formam; huiusmodi ab ipsa non est ipsa operatio secundum eos, sed ab objecto intelligibili, vel aphantasmate. Ideo ex illa opinione, totum rationem aliter sic: Homo intelligit formaliter, & proprie, ergo anima intellectiva est propria forma hominis. Antecedens videtur falsum esse, nam estum secundum auctoritatem Philosophi, *de anima*, 2. 1. *Eubic. 2. 9.* quia *intellegere* est propria operatio hominis: operatio autem, ut distinguitur contra actionem, seu rationem, formaliter in ipsa operanti, & non est ab ipso in altero. Confirmatur 10. *Eubic. in intellegere* non est felicitas in homine; & manifestum est, quod illa felicitas inest forma inter homines; ergo illa operatio, in qua consistit. Sed tentandum est probare antecedens per rationem contra protervum, si neget, & hoc intelligendo in antecedente *intellegere* proprie acceptum, per quod intelligitur actum cognoscendi transcendenti totum genus cognitionis sensitivae.

Probat ergo illud antecedens uno modo sic: Homo cognoscit actum cognoscendi, non organico; ergo intelligit proprie. Consequenter patet ex ratione iam posita; quia intellectio proprie est cognitio transcendens omne genus sensationis; hominis autem sensatio est cognitio organica ex 2. *de Anima*. Antecedens huiusmodi enim ymetatis probatur, quia omne organum determinatur ad certum genus sensibilem ex 2. *de Anima*; & hoc ideo, quia consistit in media propositione extremorum illius generis; sed aliquid cognitionem experitur in nobis, quae non competit nobis secundum tale organum; & quia tunc determinaretur praecise ad sensibilia determinati generis, cuius oppositum experitur; quia cognoscimus per talem actum differentiam cuiuscumque generis sensibilem ad aliquid, quod non est illius generis; ergo cognoscimus utrumque extremum. Patet illa consequentia secundum Philosophum arguente in 2. *de Anima* *de sensu communi*. Sequitur insuper, Itequa cognitio organica est, quae inest secundum determinatam partem corporis illa autem de qua arguitur, quod per ipsam distinguimus sensibilia a non sensibilibus, inest terti primo, & ideo non per aliquod organum proprie loquendo; amen non transcendit omne genus cognitionis sensitivae secundum perfectionem, quia inest primo toti, & per consequens ita est materiale, sicut illud quod inest toti per partem; ita enim passio totius est materialis, sicut aliquid, quod inest toti per partem. Secundo negatur assumptum, scilicet quod ille actus non

inest

inest secundum aliquod organum, quia inest secundum organum phantasia; cuius probatio est, quia illo modo impeditur cognitio. Nec probatio illa de terminatione organi ad certum genus, cogit, quia phantasia excedit se ad omnia sensibilia.

Sed secunda instantia excluda est per quoddam ibi tactum, quia per illum actum discernimus totum genus sensibilem ab aliquo extra totum illud genus, nec illa probatio, quod impeditur ille actus illo organo phantasiae concludit; hoc enim est propter ordinem potentiarum illarum in operando, non autem quia intellectio excreatur mediante illo organo. Aliter probatur antecedens principale, quia aliqua cognitio immaterialis inest; & nobis nulla autem sensitiva potest esse immaterialis; ergo &c. Modus vocabulum *immaterialis* est frequens in vita Philosophi in proposito, sed videtur ambiguum; potest enim ad propositum simpliciter intelligi. Vel immaterialis, quia incorporea; hoc modo, quia non operatur per partem corpoream, & organum; & tunc illud est idem cum propositione iam posita de non organica. Vel alio modo immaterialis, quia nullo modo extensa, & tunc plus dicit, quam non organica: est enim omnis organica sit extensa, quia recipitur in extenso; non tamen solum; quia si recipiatur in toto composito primo, cum illud sit extensum, adhuc esset organico extensa. Tertio modo potest intelligi immaterialis, est in comparatione ad objectum, ut scilicet respiciat objectum sub rationibus immaterialibus; utpote, inquantum abstracta ab *hic*, & *non*; & huiusmodi: quae dicuntur conditiones materiales. Si ergo probaretur immaterialitas secundo modo, verius haberetur propositum, quam ex probatione eius primo modo; sed non videtur sic posse fortari, nisi ex conditionibus objecti; quod respicit ille actus; nisi forte ex reflectione, quia experitur nos reflecti super actum talis cognitionis; quantum autem non est super se reflexivum; & ideo ab objecto huius actus sit finaliter probatio antecedentis.

Præterea, habemus in nobis aliquam cognitionem objecti sub aliqua ratione, sub qua non potest esse actus eius aliqua cognitio sensitiva; ergo &c. Antecedens probatur, quia experitur in nobis, quod cognoscimus actu universale. Experitur enim, quod cognoscimus ens, vel qualitates sub ratione aliqua communiori, quam sit ratio primi objecti sensibilibus, etiam respectu supremæ sensitivæ. Experitur etiam, quod cognoscimus relationes consequentes naturas rerum etiam non sensibilibus. Et experitur, quod distinguimus omne genus sensibilem ab aliquo, quod non est illius generis. Experitur, quod cognoscimus relationes rationis, quae sunt secundae intentionis, scilicet relationem Universalis, Generis, & Speciei, &c. & oppositionis, & aliarum intentionum logicalium. Experitur, quod cognoscimus alium illum, quo cognoscimus ista, & illud, secundum quod inest nobis ille actus, quod est per actum reflexivum super actum sensum, & susceptivum eius. Experitur, quod assensimus complexionibus sine possibilitate contradicendi, vel errandi, utpote primi principis. Experitur denique, quod cognoscimus ignotum ex nota

to per discursum, ita quod non possumus discernere evidenter discursus, nec cognitionis illata; quodcumque istorum cognoscere est impossibile alicuius potentie attribueri; ergo &c. Si quis autem proterve neget illos actus inesse homini, non est cum eo ulterius disputandum, sed dicendum sibi, quod est brutum: sicut nec cum dicente: Tu non vises colorem ibi, non est disputandum, sed dicendum sibi, Tu indiges sensu, quia cæcus es. Ita quodam sensu, idest perceptione interiori experimur istos actus in nobis, & ideo fit quod istos neget, dicendum est, eum non esse hominem, quia non habet illam visionem interioram, quam alii experiuntur se habere. Assumptum scilicet quod nullus istorum actuum potest esse secundum aliquam potentiam sensitivam, probatur, quia actu universale cognoscitur sub tanta indifferentia, sub quanta ipsum sic cognitum, est simul dicibile; est autem simul dicibile de omnibus singularibus, in quibus salvatur: sic non cognoscit sensus. Sed de secunda est evidentiis, quia nulla potentia potest cognoscere aliquid sub ratione universaliori, ratione sui proprii objecti, sicut visus non cognoscit aliquid sub ratione indifferenti ad colorem, & ad sonum; ergo cognitio illa, quæ est alicuius sub ratione communiori, quocumque primo objecto, etiam supremi sensus, non potest esse aliqua sensitiva. Tertium probatur idem, quia nulla sensitiva potest esse distinctiva primi objecti sensibilis, idest communissimi ab eo, quod non est tale, quia non potest esse, utriusque extremi. De relationibus consequentibus alia non sensibilia inter se, vel insensibilia ad sensibilia, patet per idem, quod sensus non potest in illos. Multo magis patet de relationibus istis, quia dicitur ratio: quis sensus non potest moveri ad cognoscendum aliquid, nisi quod includitur in objecto sensibili ut sensibili; habitu ratio non includitur in aliquo, ut existens est: sensus autem existens est, ut existens est, ut per hoc possit probari primum etiam de actu universalis, quia universalis in actu respicitur esse existens, ut existens. Aliud de reflexione super actum, & potentiam, probatur per hoc, quia quantum non est reflexivum super se. Alia duo de compositione, & assentire compositioni, & de discursu, & assentire evidentiæ discursus, probantur ex relatione rationis, quia illa non sunt sine relatione rationis. Consequentiæ primi enthymematis probatur sic: Si talis actus est in nobis formaliter, cum non sit substantia nostra, quia quandoque inest, quandoque non inest; ergo oportet dare sibi aliquid recipivum proprium; non autem aliquid extensum, sive sit actus organica, sive totum compositum, quia tunc ista esset extensa. Nec posset esse talis, qualis dicta est circa objecta, qualis dicta sunt; ergo oportet quod inest secundum aliquid inextensum. Et quod illud sit formaliter in nobis, illud non potest esse, nisi anima intellectiva, quia quæcumque alia forma est extensa. Vel aliter potest probari ista consequentiæ, cum ad conditiones objecti illius actus, quia qualibet forma inferior intellectiva, si habet operationem, habet præcise respectu objecti sub rationibus oppositis illis rationibus dictis: ergo si habemus operationem circa objectum sub istis

ratio.

rationibus, illud non inest nobis secundum aliquam formam aliam ab intellectiva; ergo inest nobis secundum intellectivam: ergo intellectiva formaliter inest nobis. Ex secunda operatione humana; scilicet voluntate potest probari idem, quia homo est dominus suorum actuum, ita quod in potestatem ejus est determinata se ad hoc, vel oppositum, sicut dicitur *de distinct. 25. secund. q. 1.* Et etiam non tantum ex fide, sed etiam per rationem naturalem: illa autem indeterminatio non potest poni in aliquo appetitu organico, vel extenso, quia quilibet appetitus organicus, vel materialis determinatur ad certum genus appetibilem sibi conveniens, ita quod illud apprehendit non potest non convenire, nec appetitus non approbare; ergo voluntas, quia sic indeterminate voluntas, est appetitus non aliternus talis formæ, scilicet materialis, & per consequens est alicuius excedentis omnem talem: hujusmodi ponitur intellectivam; & tunc si appetitus ille sit formaliter in nobis, quia & appetet, sequitur quod forma illa sit forma nostra.

De secunda propositione principalis, quæ est, quod anima intellectiva est immortalis, proceditur sicut de prima. Primo, adducendo auctoritates Philosophorum, qui hoc fecerunt. *Arif. 2. de Anima*, dicit quod *Intellectus separatur a cæteris, sicut perpetuum a corruptibili*. Si dicatur separatur quantum ad operationem. Contra, ex hoc sequitur propositum, quia si potest separari secundum operationem, & secundum esse, secundum ipsum. *1. de Anima. Præterea 13. de Anima*, ponitur differentia inter sensum & intellectum, quia *excelsus sensibile corruptit sensum*, & propter hoc postea minus sentit motus sensibile: non sic est de intellectu, immo postquam intellexit summa intelligibilia, magis intelligit inferiora; ergo intellectus non debilitatur in operando, & tunc ultra sequitur, quod sit incorruptibilis in essendo. *Præterea, 12. Meta. cap. 1. Moventes cause videntur prius existentes, que autem ut ratio, idest forma simul (supple sunt) cum causato, ut vero; quando enim sanatur homo, tunc: & sanitas est: si autem posteriori aliquis manet, perseverantiam est. In quibusdam enim nihil prohibet, ut si anima est tale, non omni, sed intellectus; ergo vult dicere quod intellectus est forma manens post compositionem, sed non ante. Præterea 16. de animalibus, relinquatur solum intellectum de foris advenire: ergo non accipit esse per generationem: sed a causa extrinseca: nec potest consequens potest accipere non esse per corruptionem, nec per aliquam causam corruptivam: quia ejus esse non subest alicui tali causæ, cum sit a causa superiori immediate. Præterea, ex dictis Philosophi formatur aliqua rationes: est enim unum principium apud eum quod naturale desiderium non est frustra, nunc autem in anima est naturale desiderium ad semper esse. Præterea, 7. *Met. vult quod mater est, qua res potest esse, & non esse: ergo illud quod non habet materiam, non habet talem potentiam non essendo: intellectiva non habet materiam secundum eam, quia est forma simplex. Præterea,**

§ 1.

3. Ethic.

3. Ethic. vult quod fortis debet se exponere morti pro republica, & 3. E. b. 2. vult idem: tamen iudicium ratio in naturalibus ergo secundum rationem naturalem potest cognoscere immortalitatem animæ. Probatio rationis consequentia, quia nullus propter quoddam bonum virtutis, vel in se, vel in alio, vel communitatis debet, vel potest appetere omnino non esse suum: quia secundum August. 3. de lib. arbitrio. (b) non esse non potest appeti: nunc autem si anima non esset immortalis, motiens acciperet non esse totaliter. Præterea, arguit unus Doctor ex verbis Philosophi sic: quod corrumpitur, aut corrumpitur per contrarium, aut per defectum aliquid necessario requiritur ad esse eius; sed anima intellectiva non habet contrarium, nec esse compositum est simpliciter necessarium ad eius esse, quia habet proprium esse per se, & idem in corpore & extra corpus, nec est differentia, nisi quod in corpore communicat illud corpori, extra corpus non communicat. Præterea, simplex non potest separari a seipso: anima est simplex: ergo non potest separari a seipso, nec per consequens separari a suo esse, quia non per aliam formam a se habet esse. Secus est de composito, quod habet esse per formam, que forma potest separari a materia, & ita esse compositi destrui. Sed oppositum videtur Philosophus sentisse, quod in fine 7. Metaph. ex intentione vult, quod omnes partes, que possunt manere separate a toto sunt elementa, id est partes materiales, sicut ipse accipit elementa: & præter tales necesse est ponere in toto aliquam formam, que totum est illud quod est, que non possit manere separate a parte materiali, toto non manente: ergo si concedit animam intellectivam esse formam hominis, sicut patet ex probatione præcedente, non ponit eam manere separatam a materia, toto non manente. Præterea, principium videtur apud eum, *Quod incipit esse, desinit esse*: unde primo de Caelo contra Platonem videtur habere pro incompossibili, quod aliquid incipit, & sit perpetuum, & incorruptibile, & 3. Physic. cap. de infinito: *Cuius sit principium, eius finis est*.

Potest dici quod licet ad illam secundam propositionem probandam sint rationes probabiles, non tamen demonstrative, immo nec necessariz. Et quod adducitur pro ea secundum primam viam de auctoritatibus Philosophorum, dupliciter potest solvi. Uno modo, quia dubium est quid Philosophus circa hoc sentiat: varie enim loquitur in diversis locis, & habuit diversa principia, ex quorum aliquibus videtur sequi unum oppositum, ex aliis aliud: unde probabile est, quod in illa conclusione semper fuerit dubius, & nunc magis accedere ad unam partem, nunc ad aliam, iuxta hoc quod tractabat materiam eandem una parte, magis quam altera. Et alia responsio realis, quia non omnia dicta a Philosopho etiam assertive, erant ab eis probata per necessariam rationem naturalem. Sed frequenter non habent, nisi quasdam probabiles persuasiones, vel vulgarem opinionem præceden-

cedentium Philosophorum (a). Unde dicit Philosophus. 2. de Caelo & Mundo (in ca. de duabus quæstionibus difficultibus loquitur) tantummodo dicere, quod videtur dignum, respicientes promissum indeni magis impuniti veracundia, quam audacia, si quis propter Philosophiam stare, & parvas sufficientias diligit, de quibus maximas habent dubitationes. Unde parva semper sufficientia sunt, cum Philosophis, ubi non poterat ad maiora, pervenire, ne contradicerent principis Philosophia. Et in eodem cap. de aliiis Aethiæ dicitur Aegipii, & Babilonii, a quibus multas credulitates habemus de antiqua Aethiæ. Unde quandoque Philosophi acquiescunt propter duas persuasiones probabiles, quandoque propter assertiones suorum principiorum præter rationem necessarium: Et illa responsio sufficienter ad omnes auctoritates, licet essent expressæ, quod non concludunt pro opposito.

Tamen respondere potest per ordinem. Primo, quod non intelligit illam separationem, nisi præcisè in hoc, scilicet quod intellectus non vituit corpore in operando, & per hoc est incorruptibilis in operando, loquendo de illa corruptione, que vitus organica corrumpitur propter corruptionem organi: & illa sola corruptio competit potentie organice iudicandum Philosophum 1. de Anima. Si senex acciperet oculum juvenis, videret utique sicut juvenis; sed ista potentia vitiosa non est debilitata, vel corrupta quantum ad operationem, sed quantum ad organum tantum. Nec tamen ex illi incorruptione intellectus, quia scilicet non habet organum, per cuius corruptionem possit corrumpi in operando, sequitur, quod sit simpliciter incorruptibilis in operando, quia tunc sequeretur, quod in essendo, sicut tunc arguatur est: sed tantum sequitur, quod non est corruptibilis in operando, illo modo quo potentia organica, tamen poneretur simpliciter corruptibilis iuxta illud. 1. de Anima: *Intellectus incorruptus in nobis quodam interiori corrupto*: & hoc pro tanto, quia poneretur principium ipsi toti composito operandi operationem propriam eius; sed compositum est corruptibile: ergo & principium operationum eius. Quod autem sit principium operandi toti, & operatio eius, sit operatio totius, videtur Aristoteles dicere. 1. de Anima.

Ad aliud dico, quod excellens sensibile corruptum sensum per accidens; quia corrumpit organum, quia solvit illam mediam propositionem, in qua consistit bona dispositio organi, & per oppositum intellectus, quia non habet organum, non corrumpitur ab excellenti objecto; sed ex hoc non sequitur, quod sit incorruptibilis, nisi probetur quod non dependeat in essendo a toto, quod est corruptibile. Ad illud de 12. Metaph. dicitur quod Arist. ponit illud sub dubio & dicitur *forjan*, sed non dicitur *forjan* ad istud, quod intellectus manet postea, id est post totum, sed non omnis anima, sed intellectus; & sequitur, *Omnes namque impossibile forjan*, ubi dubitatur an possibile sit omnem animam manere post compositum. Si ergo expresse aliter,

S f 7

pa

potest dici, quod tamen non iure per rationem necessariam demonstratur, sed per rationes probabiles persuationem. Ad aliud valde dubium est, quid ipse senserit de inceptioe anime intellectivæ: si enim non ponit Deum aliquod immediate de novo agere, sed tantummodo motu temperario movere caelum, (& hoc ut agens remouit,) & quo agente separatopoterit ipse intellectivam de novo produci? Si enim dicas, quod ab aliqua intelligentia, duplex est inconveniens. Unum, quia illa non potest creare substantiam. 1. *dissin. hujus quarti.* Aliud, quia illa non potest magis aliquid novum producere immediate, quam Deus secundum principia Philosophi de immutabilitate agentis, & de sempiternitate in agendo. Nec potest ipse, ut videtur, secundum principia sua ponere intellectivam esse terminum agentis naturalis; quia ut videtur *ex 12. Metaph.* ponit eam incorruptibilem, & nulli forma, quæ est terminus agentis naturalis, est simpliciter incorruptibilis. Potest dici, quod ponit eam immediate accipere esse, & novum esse a Deo, quia quod accipiat esse, satis sequitur ex principis ejus, cum non ponat eam perpetuo præcessisse sine corpore, nec prius in alio corpore: & non est probabile (a) secundum rationem, & quo possit recipere totale esse, nullo præsupposito, nisi a Deo; ergo consideret creationem. Non sequitur, quia non dixit esse aliam productionem compositi, & anime intellectivæ, sicut nec in igne, & forma ignis: sed illam animationem corporis organici ponit esse productionem per accidentis ipsius anime. Nos autem ponimus deus productionem. Unam, de non esse anime ad esse ejus, & illa est creatio. Aliam a non animatione corporis ad animationem ejus. & illa est productio corporis animati, & per mutationem proprie dicam. Quia igitur ponit tantum secundam a, scilicet animationem, nullam creationem poneret, & ita Aristoteles. Sed si vires creationem secundum eum, quomodo potest agens immutabile aliquid novum producere?

Respondet, nullo modo, nisi propter novitatem passivi receptivi; quod enim effectus totaliter, & præcisè dependens a causa activa esse novus, reduceretur secundum Aristotelem in aliam quam variationem ipsius cause efficientis. Sed quod effectus dependens ab agente, & passivo receptivo sit novus, potest reduci in novitatem ipsius passivi, sine novitate agentis, & ita diceretur hic, quod Deus necessitate naturali, transmutat corpus organicum ad animationem, quam cito corpus est susceptivum istius animationis: & a causa naturalibus sit aliquando de novo istud susceptivum, & tunc est nova mutatio ad animationem ab ipso Deo. Sed quare reducenda est illa novitas immodicam in Deum, sicut in causam agentem? Respondet, sicut quia est primum agens, ideo secundum Arist. est semper agens aliqua actio in passum, semper eodem modo se habens: ita si aliquod passum potest esse novum, & susceptivum alicujus forme, quæ non potest fuisse casualitè alicujus cause secundæ; Deus est immediata causa

illius

illius; & tamen de novo, quia omnipotentia passiva in ente oportet ponere aliam activam correspondentem, & ita si passiva nove non correspondet alia activa creata, correspondebit sibi immediate divina. Ad aliud de desiderio naturali respondebitur, & respondendo ad rationes principales: quia prima ratio principalis, secunda, & tertia, procedunt ex hoc. Ad aliud de 7. *Metaph.* vera est illa desiderio materie, non tamen intelligenda est ita, quod materia est, quæ res tantum, cuius, ipsa est pars, potest esse, & non esse; sed res, sive cuius ipsa est pars, sive quæ res ipsa non est pars, alioquin forma ignis non posset non esse, quia materia non est pars forme ignis. Ad aliud de forti, sit magna alteratio, tamen secundum rectam rationem debet hoc exponere iusti; alteram potest dici sicut Philosophus respondet *in 9. modo* maximum bonum tribuit sibi in exercendo illum in magnum actum virtutis; & hoc bono privaret se, immo vitiole viveret, si illo actu tunc prætermissio, salvaret suum esse per quantumcumque esse: in illo autem simpliciter maximum bonum, & momentaneum, quam tenuissimum bonum videretur, vel via vitiole per magnum casus. Unde ex illo probatur evidenter quod bonum commune secundum rectam rationem, est magis diligendum, quam bonum proprium, quia totum bonum proprium debet homo exponere, etiam destructioni simpliciter, si neciat animam immortalem propter salvationem boni communis, & illud magis diligenter simpliciter, propter cuius salutem esse alterius continentur, vel negligitur. Ad rationes illorum Doctorum. Ad primam, si intelligat animam habere per se esse idem in toto, & extra totum, prout per se esse distinguitur contra inesse accidentis; hoc modo forma ignis, si est sine materia, habet per se esse: & tunc posset concludi, quod forma ignis esset incorruptibilis. Si autem intelligitur de esse per se, quod convenit composito in genere substantiæ: sic est istum, quod anima sine corpore habet per se esse, quia tunc esse ejus non esset communicabile alteri, quia in divinis etiam per se esse illo modo acceptum, est incomunicabile, unde isto modo debet consequentia, anima habet esse sine corpore; ergo non indiget corpore: quia in secundo intellectu antecedens falsum est: in primo consequentia non valet, nisi addatur ibi quod naturaliter, sive sine miraculo habet per se esse primo modo: sed hæc propositio credita est, & non per rationem naturalem nota. Ad aliud, non omnis corruptio est per separationem alterius ab altero; accipiendo enim esse Angeli, si illud ponatur secundum aliquos aliud ab essentia, illud non est separabile a seipso, & tamen est destructibile per successionem oppositi ad ipsum esse. De tertia propositione dicitur, cum probatur posse per hoc, quod pars extra totum est imperitica; forma autem tam nobilis non (a) remanet perpetuo imperitica: ergo nec separata a toto.

Præterea, nullum violentum est perpetuum, secundum Philosophum 2. de Cel. & Mun. separatio autem corporis ab anima est

SE 4

vie-

violenta, quia contra inclinationem naturalem animæ secundum Philosophum: quia naturaliter inclinatur ad perniciendum corpus. De ista propositione videtur quod Philosophus posuit animam immortalem, magis potest esse perpetuo eam manere sine corpore, quam in corpore: quia omne compositum ex contrariis est corruptibile. Nec rationes istæ probant. Prima non. Nam illa maior, *Parti extra totum est imperfecta*, non est vera, nisi de parte, quæ recipit aliquam perfectionem in toto: anima non recipit, sed communicat, & sic potest formati ratio ad oppositum, quia non repugnat aliter, & æque potest in se manere, licet alteri non communicet suam perfectionem: hoc apparet de causa efficiente, cui non repugnat quantumcumque manere sine effectu suo; sed anima manet æque perfecta in esse suo proprio, sive conjuncta, sive separata; tamen in hoc habet differentiam, quia separata non communicat suam esse alteri.

Per hoc ad aliud, quia inclinatio naturalis duplex est, una ad actum primam, & est imperfecti ad perfectum, & concomitatur potentiam essentialem. Alia ad actum secundum, & est perfecti ad perfectionem concomitantiam, & concomitatur potentiam accidentalem. De prima verum est quod oppositum ejus est violentum, & non perpetuum: quia non imperfectiorem perpetuum; quam Philosophus habuit pro convenienti: quia ponit in universo causas ablativas cuiuscunque imperfectionis. Sed secunda inclinatio, etiam perpetuo suspenditur, nullum violentum proprie dicitur, quia nec imperfectio: nunc autem inclinatio animæ ad corpus tantum est secundo modo. Vel potest dici secundum Avicennam quod appetitus animæ stratus est per hoc, quod semel perfectus corpus: quia illa conjunctio est ad hoc, ut anima mediante corpore acquirat suas perfectiones per sensus, quas non potest acquirere sine sensibus, & per consequens sine corpore: semel autem conjuncta, acquirit quantum ipsa simpliciter appetit acquirere illo modo.

Dico ergo, quod illatum trium propositionum, ex quibus formatur ratio ad resurrectionem quodammodo, prioribus nota sunt a forma hominis resuscitandi. Prima est naturaliter nota, & error ei oppositus, qui proprius est, & falsus Averrois, per ipsum est, non tantum contra veritatem Theologie; sed etiam contra veritatem Philosophiæ: deest enim sententiæ, quia omnes actus intelligendi, ut distinctos ab actibus sentiendi, & omnes actus electionis ut distinctos ab actibus appetitus sentiendi, & ita omnes virtutes, quæ non generantur sine electionibus factis secundum rationem rectam: & per consequens talis error esset a communitate hominum, & naturali ratione utentium exterminandus. Sed alia, duæ non sunt sufficienter notæ ratione naturali: licet ad eas sint quædam persuasiones probabiles. Ad secundam quidem plures probabiles, unde illam videtur magis expressisse Philosophus. Ad tertiam autem pauciores, sed consequens conclusio sequens ex istis, non est per illam viam sufficienter nota ratione naturali. Secunda via ad eam est a posterioribus, qua-

rum aliqua probabiles tamen sunt in rationibus principalibus, utpote de beatitudine hominis.

Ad hoc etiam adducitur de justitia Dei retribuentis: nunc autem in vita ista vitæque majores patiuntur penas, quam vitiosus. Et illud argumentum videtur aptius. *Cor. 13. Si in hac vita tantum sperantes sumus, miserabiles sumus omnibus hominibus &c.* Sed istæ rationes a posteriori non concludunt, quam ille a priori accipere a propria ratione hominis non enim apparet peritorem naturalem, quod est unus totius hominum secundum leges justitiæ retributive, & punitive. Etiam illo quod sic diceretur, quod unicuique in bono actu suo sit retributio sufficientis: sicut dicit Augustinus lib. 1. *Contra Iulianum*, *Iusti Domine, & ita est, nisi tibi peccata omnia peccator: ita quod ipsum peccatum est pena prima peccati.* Unde apparet, quod sanctorum a posteriori arguentes ad propositum, non intendunt facere, nisi quasdam persuasiones probabiles, sicut Gregorius lib. 4. *moralium in fine*; potius ad hoc quibusdam persuasionibus dicit, *Qui propter istas rationes noluerit credere, propter fidem credat.* Similiter doctrina Pauli *Roman. 17. & 26.* & etiam 1. *Corin. 15.* per exemplum de grano cadente, & per resurrectionem Christi, *Si Christus resurrexerit, & mortui resurgent.* Et per istam retributionem: vel non sunt, nisi persuasiones probabiles, vel tantum ex præmissis creditis. Patet discutendo per singula.

Revertitur ergo nec a priori, nec per rationem principii intrinseci in homine, nec a posteriori, puta per rationem alicujus orationis, vel perfectionis congruentis homini, potest probari necessitate resurrectio, insinuando lumen naturali: ergo hoc tanquam omnino certum, non tenetur nisi per fidem: immo nec secunda propositio in prima via, sicut dicit Augustinus 13. *de Trinitate cap. 9.* tenetur per rationem, sed tantum per Evangelium, dicens Chrysostomus, *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem vestram non possunt occidere; timere autem &c.*

Ad Argumenta. Ad primum. A. Aut arguitur precise de desiderio naturali proprie dicto, & illud non est aliquis actus electus, sed foris inclinatio nature ad aliquid; & tunc planum est, quod non potest probari desiderium naturale ad aliquid, nisi primo probetur possibilitas in natura ad illud: & per consequens et converso arguendum, est peritio principii. Aut arguendo de desiderio naturali minus proprie dicto, quod scilicet, est actus electus, sed concordat inclinationi naturali; & tunc iterum non potest probari, quod aliquod desiderium electum fit naturale illo modo, nisi prius probetur, quod ad idem fit desiderium naturale primo modo. Si autem arguatur istud naturaliter desideratur; quod apprehensum statim actus electo desideratur, quia illa pronitas non videtur esse, nisi ex inclinatione naturali. Hoc uno modo negaretur primo, quia vitiosus statim inclinatur ad desiderandum secundum habitum suum id quod illi offertur; & quia natura non statim est ex se vitiosa, nec in omnibus, & omnibus statim appetit illud apprehensum; sequitur quod illud desiderium non

est vitiosum; ergo ista responsio non est generalis.

Ideo potest dici, quod oportet apprehensionem esse secundum rationem rectam, non erroneam; alioquin si ad apprehensionem erroneam statim omnes appetant actu elicito, non sequitur illud esse consonum inclinationi nature, immo magis oppositum: Non est autem manifestum per rationem naturalem, quod ratio ostendens homini semper esse tanquam appetibile, si ratio non erronea; quia pius oportet etiam ferre, quod illud posse competere homini. Brevis ergo omne medium ex desiderio naturali videri esse inefficax, quia ad efficaciam eius oportet ostendere, vel potentiam naturalem in natura ad illud; vel quod apprehensio, quam statim sequitur illud desiderium, si est actus elicito, sit apprehensio recta & non erronea: & horum primum est idem cum conclusionem, quae concluditur ex desiderio naturali: secundum autem difficilius, vel minus notum illa conclusione. Sed ad probationem huius, quod desiderium hominis naturale est ad immortalitatem, quia naturaliter fugit mortem, posset dici, quod illa probatio concluderet æque de quocunque bruto. Et si adducatur Philosophus a. de Gen. in fin. *Melius autem in omnibus semper esse, quam non esse.* Illud est ad oppositum; tum quia æque concluderetur in bruto, licet in hominem tum quia subdit: *Hoc autem in animalibus impossibile existere continet, propter longe a principio distare, & ideo reliqua modis Deum complevit naturam continuam in facere generationem* quasi dicat, cum desiderium naturale sit ad semper esse, in quibus est, hoc impossibile in seipso est ad illud, ferre est possibile, scilicet in continuatione speciei in diversis individuis; & ita conceditur de homine, sicut in alio generabili, non in unico, sed in tali successione. Sed semper videtur stare vis, quia fugiens unum oppositum, non legit nisi propter a morem alterius oppoiti. Concedi potest quod ex hoc sequitur, cum faciat motum pro nunc; ergo nunc vitam pro nunc, & sic de quolibet nunc signato; sed non sequitur; ergo pro infinito.

Ad illud autem Apostoli, *Nuncium expoliari, respondere nolumus, scilicet non inspirari sive certificari per selem;* & urique nolumus naturaliter, sic quod illud *nolle* est secundum naturalem inclinationem: sed non est notum ratione naturali, quod illud *nolle* sit secundum inclinationem naturalem.

Ad secundum, conceditur, quod verum sit beatitudinem non solum in universalis, sed etiam in speciali appeti naturaliter ab homine, sicut interius patet *dist. 49.* sed non est notum naturali ratione, quod ipa in particulari, quæ scilicet consistit in illo, quod nos credimus illum consistere, appetitur naturaliter ab homine: oportet enim esse notum, per rationem naturalem, quod ille actus nobis est convenientior tanquam hinc. Cum ergo probas per Philosophum quod beatitudo non datur in generali, *lib. 10.* sed in speciali *ex 10.* apparetur naturaliter. Respondet etiam illa ratio beatitudinis, quam Philosophus reputat specialem, quæ scilicet consistit in speculatione universalium causarum, perfectissima possibili homini, est valde ratio uni-

ver-

versalis. In speciali autem descendendo, ipse non videtur processisse ultra speculationem perfectissimam in vita ista. Unde inquit ista beatitudo hominis subdit: *Oportet & corpus sanum esse, & cibum, & famulatum esse:* (a) non tamen aliam admodum multam, & magis insidigare, felicem; ergo felicitas ista specialis: quam nos nominus (quia nominus speculationem homini possibilem, quæ longe perfectior est quæcumque possibili sibi in vita ista) non est naturaliter nota esse nisi nos, nec naturaliter notum, cum naturaliter appeti a nobis, tanquam finem. Cum probas per rationem Augustini beatitudinem non posse esse nisi sempiternam, dabitur illud membrum ab illo, qui tenet beatitudinem humanam posse haberi in vita ista, quod volens amittit eam; quia debet secundum rectam rationem velle propriam conditionem naturæ suæ, recta autem ratio ostendit quod non habenti fidem, ut videtur sibi, quod conditio naturæ suæ est mortalitas: tam anima quam corporis. Et ideo debet velle sicut vitam amittere, ita vitam beatam. Et cum dicit, non est vita beata, quæ non erit amata ab beatam, verum est, si non esse amata, pro quando est possibilis, & convenientis illi amanti; sed sic esse convenientem pro tempore non est notum per rationem naturalem. Ad aliud conceditur, quod notum est hominem posse consequi finem suum in aliquo individuo: & per consequens beatitudinem in illo gradu, in quo notum est beatitudinem esse finem hominis. Et cum dicit hoc esse impossibile in vita ista, dicitur quod illa impossibilitas non est nota per rationem naturalem. Cum adducis incertum, infirmitatem corporis, imperfectionem virtutis, & scientiæ. Respondetur quod hæc omnia repugnant perfectæ felicitati, qualem notum est competere intelligentiæ; sed non qualem notum est posse competere homini. Ad quartum, dicitur quod illa species perpetuabitur in universo per continuam successione individuum quam poneret Philosophus per generationem continuam, non autem continuabitur per vitam aliquam, vel aliquorum in specie. Ex his apparet quædam sint gratia referenda misericordie Creatoris, qui nos per seidem in certum modo reddidit, in his quæ pertinent ad finem nostrum, & ad perpetuitatem sempiternam, ad quæ ingeniosissimi, & eruditissimi, quasi nihil poterant attingere, juxta illud, quod adductum est de August. 13. Trin. cap. 9. in fin. *Quod vix pauci magno præditi ingenio, vacantes orio &c. ad indagandam (sicut animi immortalitatem) pervenerunt pervenire;* sed si fides addit, quæ est in eis, quibus dedit Jesus Filios Dei fieri, nulla questio est: quia ipse suos credentes in hoc certissimos reddidit.

QUESTIO III.

Utrum natura possit esse causa activa resurrectionis?

Quod hæc, quia in natura est potentia passiva ad resurrectionem & naturalis; anima enim naturaliter inclinatur ad materiam per-

per-

perfectiendam, & e converso materia naturaliter ad animam, ut ad perfectiorem, sed omni potentia passivæ naturali correspondet potentia activa naturalis; alioquin talis potentia passiva esse frustra: ergo est aliqua potentia activa naturalis respectu resurrectionis. Præterea in natura est duplex processus; unus componendo, alius resolvendo: & a quo unus incipit, in illud alius terminatur, & e converso: ergo uterque videtur æque subesse actioni naturæ, quia uterque est terminus utriusque; sed natura potest resolvere compositionem istam in componentia: ergo e converso ex componentibus potest producere illud compositionem. Præterea, corruptivæ act in ignem, postea ignis in aërem; deinde e converso act in ignem: ille secundum ignis videtur idem cum primo, quia eadem materia: & potest esse qualis habeat idem efficiens cum primo igne. Nam autem secundum Philosophum 3. Metaph. 3. c. Si materia eadem, & efficiens idem, & effectus idem si ergo natura potest eandem ignem reducere, pari ratio, & eandem hominem. Oppositum Dionys. de div. nom. c. 6. de resurrectione dicit: *Rom. utaliam vim comissam naturam, mihi autem & essentiam supra naturam.* Præterea, animal perfectum non potest produci æquivoco, licet Commentator argueat contra Avicenam 8. Phys. c. 46. cujus Textus incipit: *Verum unumquodque movetur:* homo ergo cum sit animal perfectissimum non potest produci a natura nisi productione univoca: sed resurrectio non est productio univoca, quia non generatio: ergo &c.

Hic sciendum est, quod cum secundum Dan. c. 12. lib. 4. Resurrectio est ejus, quod cecidit, & dissolutum est, secunda resurrectio, & homo totus cecidit in morte: & tamen ponendo formam mixtam illi aliam ab anima intellectiva (ut credo esse veram) illud mixtum dissolutum est, vel in morte, vel post mortem: necesse est ad resurrectionem, primo quidem ordinem, utque illud mixtum reparari idem: & secundo illi mixto animam intellectivam eandem reuniri, ut sic rediret idem homo. Primo ergo videndum est, si natura possit reducere formam mixtam univocaliter, ut sit idem homo. E. primum duo continet. Primum si univocaliter potest aliquod corruptibile redire idem numero. Secundo si istud mixtum ut sic; in speciali fit tres articuli. De primo Augustinus. 12. Civit. cap. 17. recitat opinionem Philosophorum aliquorum dicentem per circuitus temporum, eandem redire, quibus imponitur quod post magnam annuum idem post triginta sex millia annorum omnia redierint eadem. Ratio eorum erat, quia redeunt eam eadem, rediit idem effectus. Tunc autem omnia corpora celestia redeunt ad eandem formam, quia supponendo illud Ptolemæi in Almagesto, quod centum stellarum movetur in centum annis uno gradu, contra motum diurnum, sequitur quod complerent motus ille ejus ab Occidente in Orientem in triginta sex millibus annorum. Sed illam opinionem improbat ibi Augustinus per authoritatem Scripturæ Rom. 6. Christus resurrexit ex mortuis &c. Secundo per illud 1. Thel. 4. Semper cum

Do.

Domino vivens. Item per illud Psalmista: *Tu autem Domine servabis nos & custodies nos a generatione hac in æternum.* Unde de hic opinantibus bene solvit Psalmista, *In circuitu supini ambulans, sedit dicunt reditioes circuitu.* Et per rationem de beatitudine, quia secundum ipsum circuitum nulla esset vera beatitudo pro eo quod anima beata reditura esset ad miseriam, quas prius habuisset: & ita dum beata est, aut credit se nunquam redituram, & sic ista opinio beata est: aut credit se redituram, & nuncietur, & per consequens non est beata: Et respondet ibi ad illud Eccl. 1. Nihil in Sole novum, dicens: *Alsi ai li Salomonis verbis illos circuitus significatos esse credamus: sed ubi generaliter accipiendo eadem præcessisse quæ erant, non autem eorum secundum numerum. Vel aliqui sic intellexerunt tanquam in prædestinatione Dei jam facta fuisse omnia, sapienter voluissent intelligi, & ideo nihil recent sup Sole.* Potest etiam illa opinio improbari quantum ad rationem ejus; quia si probetur aliquod motum celestem alicui incommensurabilem, quod probari potest, si ponatur magnitudo super quam fit, esse incommensurabilis magnitudinis, supposita hinc modo aequali velocitati: Tunc inquam, sequitur, quod nunquam omnes motus redirent ad idem: nec illud de incommensurabilitate motuum est contra continuatum motum continui: quia si duo mobilia moverentur, unum super eorum quadrati, alius super diametrum motus illi essent incommensurabiles, nec in perpetuum si durarent motus angularum motuum congruentium epicycli & deferentibus, si alius possit alicui invicem incommensurabilis, in toto celo.

(a) Præterea illud fundamentum acceptum a Ptolemæo improbat per Thebit, qui probat casum stellatum non se moveri ab Occidente in Orientem: quia tunc aliquando foret in principio Centri noni cæli stella illa quæ alias fuit in principio Capricorni noni cæli: & ideo ponit motum octavi cæli, vel stellæ illæ in quibusdam partibus circuli descriptis super principium Arietis, & Libræ noni cæli: & quod ille est eisdem motus accessus, & recessus secundum quod principium Arietis mobilis in suo circulo ascendit, & per oppositum caput Libræ mobilis in suo circulo descendit, & alias e converso caput Arietis descendente, caput Libræ ascendit, & sic movetur flexa in octavo celo secundum longitudinem, & latitudinem simul. Si ergo ille motus probaretur in aliquo tempore completi, in quo tempore non possent omnes orbis inferiores redire ad eandem formam, quem habuerunt in principio illius motus, sequeretur processum. Præterea, ratio est dimittenda, quia non totum a causa efficiente dependit idem motus effectus, sed etiam a materia: materia autem non potest esse omnino alia, vel alium istum habere in comparatione ad cælestem, quia per actionem liberi arbitrii possunt corpora impediri ne sint in illo gradu

ubi

a Ratio officiosissima contra Ptolemæum pro motu trepidationis octavae spheræ.

ubi prius erant. Potest etiam per aditionem talem aliquid corpus esse dividum, & ita materia dispersa. Præterea; manifesta inconveniencia sequuntur ad hanc positionem in specie humana. Sequitur enim primo quod *addiscere* non sit nisi *remissis*, de quo tangit Philosophus 2. 1. *Poster.* quia inconveniens est, ut probat in fine *secundi Posteriorum*, nobilissimos habitus esse in nobis & laetari nos. Aliud est quia actus liberi arbitrii non subsunt necessario causæ intellectui cæli, & per consequens illi non necessario redibunt eidem; nec per consequens aliqui actus necessario dependentes ex eis; & tamen illud exemplum ponit Augustinus de dicto Philosophorum ubi prius, *Sicut inquit, in hoc seculo Plato, & in schola, quæ academica dicta est, discipulis docuit ita per innumerabilia retro secula & idem Plato & eadem civitas, & eadem secula, idemque discipuli reperiri.* Sed subdit, *ubi ut ista credamus;* inducens improbationes ex Scriptura prius adductas.

Alia est opinio totaliter contraria, dicens quod impossibile est redire aliquid idem numero per agens naturale. Pro quo adducitur auctoritas Philosophi 2. de generat. in fine 2. *Quæcumque substantia perit, non revertitur eadem numero.* Et auctoritas ejus. 5. *Phys. de sanitatis, quod non redit eadem numero; & auctoritas ejus in Practicamentis: A privatione ad habitum impossibile est regressio.* Quod intelligendum est de privatione subsequente formam, & formam præcedentem, cum qua concordat illud quod allegat aliqui de 8. *Metaph. cap. de vino & aceto:* sed illud negat reditum immediatum etiam secundum speciem, quia oportet prius fieri resolutionem ad materiam communem. Adducitur etiam auctoritas. 6. *Ethic.* approbantis dictum Agathonis. *Redde, inquit, aut, hoc solo privatur Deus, ingenia facere quæ facti sunt:* ergo non potest præterita reducere, quia tunc fieret eis esse non tantum non præterita, sed etiam præsentia. Præterea, rationes quatuor ponuntur ad hoc: prima est hæc. In omni corruptio, ne materia corrupti dividitur, ita quod non est tota materia eadem generatur genitum, quæ præsit in corrupto; & sic ulterius semper fit major, & major divisio materie: ergo per quæcumque circulationem, si reditio fiat ad aliquid ejusdem sp. s. vel e. primo corrupto, non erit ex eadem materia totali, & per consequens non erit idem; quia ad identitatem numeralem requiritur eadem materia, si eadem eadem forma, secundum Philosophum. 12. *Metaph. cap. 2.* & per rationem, quia est principium essentialitatis totius. Præterea secundum, agens naturale non potest agere nisi per motum, vel mutationem; motus autem, & mutatio non possunt redire idem, quia ejus unitas est continuata; & interruptio vel iteratio repugnat continuitati; ergo & unitati motus, & mutationis. Non ergo terminus ejus potest redire idem. Et ista ratio confirmatur sic, sicut se habet hoc productum ad productum, ita hæc productio ad productionem; ergo permutatum, sicut productum ad productionem, sic hoc productum ad hanc productionem. Sed non potest esse productum sine productione; ergo nec hoc productum sine hac productione; sed hæc productio non potest redire eadem, quia nec eadem mutatio; ergo nec hoc productum.

atum. Præterea, non potest redire idem, nisi ad ipsum potest esse eadem potentia; sed hoc falsum est, quia aut eadem potentia semper manens, aut de novo reducitur. Non primo modo, quia potentia corruptum per aditionem formæ. & per consequens potest primam reductionem ad actum non manet eadem potentia. Nec secundo modo, quia sicut formæ succedit alia privatio, quam quæ præcessit eam: ita forma resolvitur in aliam potentiam, si in aliquam resolvitur. Probatur etiam simul, quod neutro modo, quia ad præteritum non est potentia; hæc forma est præterita. Quæritur etiam non flatim reducitur a natura idem, si potentia est ad idem in incipit, & natura potest esse causa activa: in hoc enim nulla est ratio, cum natura agat ex impetu: quare non alia flatim reducitur idem, tunc non flatim ad minus habitusali ordine formam, secundum quam potest reducere idem specie: sed manifeste videmus, quod non flatim in prima reductione eundem secundum speciem, reducitur idem numero; quod apparet ex actibus, vel accidentibus omnino aliis consequentibus, sicut ut inseparabiles, ipsum suppositum; & ista quæstio posita suo quære, potest esse quarta principalis ratio.

Tertia opinio est media, quæ ponit, quod est non omnia possunt redire eadem numero per actionem naturæ, tamen aliquid potest redire idem numero. Pro hac opinione arguitur primo per illud Philosophi 8. *Metaphys. 2. c. Si agens idem, & materia eadem effectus erit idem:* quia non assignat diverteriam effectus possibilem, nisi propter diverteriam efficiens, vel materie: sed possibile est idem efficiens esse & eandem materiam respectu secundo producti, quæ erant respectu primo producti; ergo possibile est secundo productum esse idem cum primo producto. Minor probatur, quia si frequentet in corruptione fiat dispersio vel divisio materie; tamen possibile est oppositum in multis casibus; puta si includatur ignis intra unale, & ibi corruptur in aerem, & deinde ex illo aere generetur ignis per reflexionem radiorum solis, vel aliter, materia inclusa est eadem. Consimiliter fit ex solido generatur solidum, ubi præcise forma geniti potest sequi formam corrupti, sequitur quod quæ ratione tota materia præsit sub forma corrupti, pari ratione eadem tota subest sub forma corrupti; pari ratione eadem tota subest sub forma generandi. Respondetur, quod illud Philosophi debet intelligi cum hac additione *simul*: quia secundum Philosophum & Physic non tantum est numeratio propter alteram speciem & subjecti, sed etiam temporis. Alia responsio & melior, quod Philosophus dicit, quod si agens aliud, & materia alia, quod efficiens est alius: sed non ex opposito antecedentis, si agens idem & materia eadem; inter quod efficiens sit idem. Unde in fine concludendo ait: *Si ergo contingit idem ex materia facere palam quia principium quod est in inventis idem. Nam & si materia altera, & movens, & quod factum est, supple erit alid.* Contra primam responcionem, si agens agit nature in A, instanti, causabit aliquid, illud sit B. si non agit nature, sed cesset utique ad instans, B. causabit idem; ergo si causet in A, & tempore inter-

reddo later A, & B, destruat illud causatum, & iterum agit in instanti B, causabit illud idem. Consequentia patet ex hoc, quod continuas temporis intermedii nihil facit ad identitatem permanentis, quia habet esse idem in illo tempore & in terminis illius temporis. Si neges assumptum, quia in B, instanti, non potest idem causatum habere eandem influentiam, quam habuit in instanti A, & ideo non poterit tunc idem cauare. Contra hoc dupliciter. Primo, quia similis influentia sufficit ad identitatem efficiens: si enim in instanti A, esset aliud agens approximatum passo, produceret idem numero, quod illud agens producit: & tamen illa influentia non esset eadem numero cum influentia illius, sed tantum sui illi. Nunc autem in alio instanti puta B, est influentia similis, quae fuit in instanti A. Praeterea influentia illa non est aliquid absolutum receptam in causa secunda: quia tunc causa secunda per illud receptum posset agere sine causa prima, cuius influentiam recipit: quia iam habet in se totum illud, propter quod indiget adione cause primae, quod inconueniens est: ergo influentia causa superioris respectu inferioris non est aliquid receptum in causa inferiori. Unde est contummodo ordinis in causando ad causam superiorem, continua quantum est de se consequentem: non ergo erit alia influentia, sicut nec alius ordo causa superioris ad inferiorum. Praeterea, aut simpliciter impossibile est idem numero alius produci, & tunc sequitur quod Deus in hoc nunc non poterit: aut si non est simpliciter impossibile, & tunc sequitur, quod in causalitate eorumque quibus prius fuit illud possibile, & tunc erit: sed prius fuit in causalitate causarum naturalium ergo. Remaneat enim.

Quantum ad istum articulum respondeo, quod opinio tertia videtur probabilior. Prima enim de reditu omnium est omnino improbabilis, saltem, quia est contra idem, sed pro ea est ratio efficax: quia illa de reditu calis, & dicitur antecedens supponit, & dubia est illatio. Secunda opinio non probat sufficienter impossibilitatem reditus cuiuscunque per naturam: & ideo potest teneri tertia, quia non apparet, quare non possit natura aliquid idem numero reducere. Si tamen ubi est continua actio agentis naturalis respectu producti, sicut est in Solo respectu radii, si ponatur in primo instanti producere tantum, & in tempore habito conseruare in ultimo instanti, puta B, erit tunc idem radius, cum non dependat illa identitas radii in secundo instanti ad seipsum in primo instanti, vel ab existentia eius in tempore intermedio; quia sine illa existentia posset idem numero iuisse productum in eodem instanti: sequitur ergo, quod illo esse intermedio destructo, posset idem esse in utroque extremo; & licet in aliis agentibus, ubi diceretur agens nihil agere post primum instanti, esset evasivum tamen ad illud respectu proximi agentis: tamen argumentum manet idem respectu remoti agentis, a quo continue dependet efficiens, & in illo effectu dependente a proximo agente immediate concluditur propositum. Ad illa ergo, quae sunt pro opinione secunda, & contra aliam veritatem per consequens: ad primum responsum est in primo quaesitione: ad secundum magis posset ex illa dubitatione, & Phyl.

trahi oppositum, quia si sanitas continuata per diem manet eadem, quare non eodem modo illa quae fuit in manibus, & interrupta in meridie, & reuoluta in vespere erit eadem? Unde non habetur ibi experientia negativa, quae allegatur. Ad illud de Pradicationis, privatioque est terminus, a quo non potest redire eadem, nec terminus ad quem, & hoc loquendo de practico termino a quo, & respectu agentis naturalis. Nunc autem non est causa, quare illa non redit eadem, nisi quia positum, cum quo coniungitur non redit idem. Si enim forma secundum ordinem generationis immediate praecedens aliam in materia, potest redire, non apparet quare non possit etiam redire privato concomitans. Illa ergo propositio de Pradicationis intelligitur in ordine naturali generationis secundum descensum: quia post privationem ibi non redit habitus, quia non redit forma immediate praecedens illum habitum secundum ordinem generationis. Potest breuiter dici, quod illud intelligitur de identitate secundum speciem, non de identitate numericali, & tunc de immediata reditione, & per consequens neutrum de reditione mediata. Ad illud 9. Ethic. intelligit Philosophus *ingentia fieri quae facta sunt*, id est non potest fieri, quia facta sunt, sed non sequitur ergo non potest fieri ea praesentia. Non enim repugnat ea facta iussu, & nunc esse praesentia. Si enim factio etiam destructa iuerit inter primam factionem, & secundam. Ad rationes pro illa secunda opinione. Ad primam patet, quod illa ratio non debet mouere; tum quia aliqua pars materiae eadem non obstante diuisione materiae, manet; ergo in illa parte reductur eadem forma quae prius, si non propter aliud impeditur reditio eiusdem formae, nisi propter alietatem materiae, & tunc generatum novum esset partem numeraliter idem ei, quod praesuit, & partim diuersum: quia pro illa parte materiae, quae manet eadem, esset generatum idem prius corrupto; pro alia autem partibus materiae, quae successerunt illis, quae iuerunt in corrupto, & dispersae sunt, esset generatum aliud a corrupto: tum quia Deus, vel Angelus posset colligere omnes partes materiae ipsius corrupti, & applicare eas agenti naturali in debita proportione, & sic rediret idem numero totum, quod prius secundum illam rationem. Similiter naturaliter potest eadem materia saluari tota sine diuisione, utpote ignis in utrali conuertatur in aerem, & e conuerso totus ille aer conuertatur in ignem, hic non est dispersio materiae. Est ergo responso: quod non oportet necessario materiam priorem corrupti, & diuidi, & licet maneret eadem, illa non esset tota ratio reditionis eiusdem. Ad aliud de motu & mutatione responsum est in prima quaestione. Ad confirmationem de permutata proportione. Respondo permutata proportio accipitur ab Euclide *1.5. com. 16* si alique quantitates sunt proportionales permutantur, proportionatae quoque quantitates erunt; & transferunt illud ad argumenta. Patet per Phil. 4. Priorum. Si A, & B conuertuntur: & C & D conuertuntur, si A, & C contradicunt: & B, & D, contradicunt; & hoc modo universaliter valet argumentum a permutata proportione, si permutatio fiat quantum ad contradicere, & conuersi. Si autem fiat quantum ad sequi, vel antecedere non valet; sed facit fallaciam consequentis: non enim valet

hic sicut homo ad non hominem, sic animal ad non animal: ergo permittendo, sicut homo ad animal secundum consequentiam, quae habet, sic non homo ad non animal secundum consequentiam. Ad propositum, quia arguitur quod ad hoc, quod non est possibile esse sine hoc; consequentia non valet, quando commune determinat sibi aliud commune, & inferius sub communi non determinat sibi aliud inferius sub alio communi: illud autem est bene possibile, quia ex eo, quod commune determinat sibi aliud commune, non sequitur, nisi quod inferius determinat sibi idem commune. Exemplum, sicut superficies ad hanc superficiem, sic color ad hunc colorem, & converso; ergo permittendo, sicut superficies non potest esse sine colore, si nec haec superficies sine hoc colore, non sequitur, quia est commune unum determinat sibi aliud commune, non tamen singulare singulare. Consimiliter, sicut corpus ad hoc corpus, ita locus ad hunc locum; ergo permittendo, sicut corpus ad locum, sic hoc corpus ad hunc locum: sed non potest esse sine loco; ergo nec hoc corpus sine hoc loco; non valet consequentia, quia non eodem modo determinat sibi hoc corpus hunc locum, sicut corpus locum: sed bene sequitur, si illud, quod necessario requiritur ad aliud, non potest esse sine aliquo, nec illud ad quod requiritur potest esse sine illo: & ita cum productio necessario includatur in ratione hujus productionis, si productio non potest esse sine, productio, sequitur quod haec productio non potest esse sine hoc productio: sed nec productio in communi, nec productum in communi necessario requirit hanc productionem. Brevis permutatio non tenet, nisi secundum idem, secundum quod prius praesupponitur, vel secundum aliquid, in quo proportionem esse includitur in prima proportione: sicut in hoc, quod est proportionale esse secundum convertibilitatem includitur proportionalia esse secundum repugnantiam. Sed in proposito non est ita, quia in hoc, quod est proportionale esse secundum superius & inferius, non includitur universaliter proportionalia esse secundum inseparabilitatem, talem in inferioribus, qualis est in superioribus. Ad aliud dico, quod principium potentiale semper manet, & illud sufficit ad hoc ut forma recipiatur, quia si ultra illud principium queras aliam potentiam, quae est respectus, illa nihil facit ad receptionem formae: si tamen illa requiritur, potest dici, quod vere tunc est eadem. Et cum quae sit, aut semper maneat, aut redit eadem? utrumque potest dari. Primum quidem, quia absolute loquendo de potentia, quae dicit ordinem recipiendi ad receptum, ille, scilicet ordo manet idem, sive antequam receptum inest, sive quando receptum inest; quia ille consequitur naturam receptivi, quae nata est per se ad tali forma: & probatur illam manere, quia si Deus reduceret eandem formam, (quod non negatur sibi possibile) illa faceret per se unum cum materia, sicut prius; ergo in materia esset potentia respectu ejus, eadem quae prius. Et tunc cum arguitur, potentiam de propria in adventu formae oportere dicere, quod hoc non intelligitur proprie de ipsa ratione potentiae, sed de quodam respectu concomitante potentiam, quem habet per hoc quod est ante actum, qui est quaedam prioritas durationis ad actum, non autem includitur per

per se in ratione potentiae, quia simul ipsa potest esse cum illa prioritate, & cum simulatae ad actum. Posset etiam dici, quod potentia ante actum maneat eadem semper, & cum actu; nec tamen sunt opposita simul, quia potentia ante actum non est ad formam pro illo eodem modo, pro quo inest actus, sed pro alio, quia pro nunc habet actum. Potentia autem ante actum non inest ad eandem formam, sed pro futuro: & quod altera illarum responsivum sit vera, probatur per hoc, quod si aliquid potest habere potentiam ad formam, jam habet potentiam: quia impossibile non potest fieri possibile, & per consequens non potest aliquando haberi potentia ad aliquam formam, quum nunc habeatur, si susceptivum possibile nunc est. Aliter diceretur, quod eadem potentia redire sicut & possibile est eundem actum redire: & tunc diceretur, quod pro instanti, pro quo actus inest, non manet potentia, quae est opposita a quo, redire autem cessante illo actu. Ultimo modo diceretur, quod a principio creationis in principio potentiali sunt distinctae potentiae totae, quod sunt formae receptibiles, non tantum distinctae species, sed numero, non praesente toto; sed ad eandem formam sunt totae, quales illa forma potest induci, & unaquaeque illarum potentiarum definit esse adventu suo proprio actu; nec illa redit, & tamen eadem forma potest redire: quia ad illam non tantum erat unica potentia, sed alia & alia secundum quod erat alia & alia indubitanter in idem principium potentiale. Cum arguitur contra secundum membrum, quod non possit eadem potentia redire, quia nec privato: dictum est supra, quod privato potest redire, si positivum, cui adjungitur privato, potest: & eodem modo dicitur de potentia, si potest redire illa forma prior ordine generationis, quam concomitatur illa potentia ad illam secundam. Cum arguitur contra utrumque membrum quod potentia non est ad praeteritum, verum est, ut est praeteritum: unde non est proprie potentia, ut illud, quod fuit, non fuerit: est potentia est ad illud quod fuit praeteritum; inquantum tamen ipsum potest esse futurum. Illud autem argumentum de potentia non tantum concludit contra agentem naturalem, sed etiam contra traditionem ejusdem formae materialis per actionem divinam, quia illa requirit potentiam in materia quam perficit. Qui diceret istas potentias nihil esse, loquendo de quacunque potentia praeter illam quae dicit respectum recipientis ad formam receptam: expeditur brevis de tota illa brigia, quia quod ponatur nihil, non est cura. Illa autem quae est realis relatio ex parte materiae ad formam, sicut et converso informatio est realis relatio formae ad materiam; illa, inquam, redit eadem, si forma redit, vel si non redire, ante compositum potest idem redire, ut dictum est in prima quaestione. Ad ultimum, quare statim in prima traditione ejusdem secundum speciem non redire idem numero, potest dici quod aliqua sunt impedimenta ex parte passivi, vel agentis, propter quae accidentia inseparabilia primi non sunt statim reducibilia: & sine illis non reduceretur eadem substantia, non sic oportet, semper esse talia impedimenta.

De secundo articulo principali; & absolute possibile est naturale recite

cere corpus mixtum idem, supposita tertia opinione in *precedenti articulo*: sed non est possibile reducere idem eodem modo, quo reducetur. Prima conclusio probatur, quia si tertia opinio in *precedenti articulo* sit vera, quandoquocumque materia tota eadem approximatur agenti eidem sine impedimentis, potest idem reduci nec tantum eidem agenti numero, sed eidem secundum speciem, quia identitas secundum speciem in agente, æquivalet identitati numerali. Probatio fit in isto instanti hinc ignis ex illo ligno generat ignem hunc, & si in eodem instanti ille alius ignis esset approximatus eidem ligno, generaret eundem ignem; sed possibile est totam materiam, ex qua formaretur corpus istud, alias in generatione naturalium, esse iterum sub forma feminis, & mensuram in alia matrice, sicut probatur per dictum Greg. Moral. 4. & ponitur *lib. 2. dissin. 20. quæ 2.* ergo tunc in alia matrice formaretur idem corpus mixtum.

Secunda conclusio est mihi certior, quia ista dependet ex quibusdam, si opinio tertia dicta sit vera. Illam secundam probio, quia tota natura activa est dissipata eadem ordini formarum in animatione, ita quod tota natura non possit immediate post actum inducere vinum; solus autem Deus in agendo non limitatur ad illum ordinem: & maxime est ille ordo necessarius respectu agentis naturalis, quando proceditur ab imperio ad periculum; quia illud non potest pluribus, sed paucioribus modis produci. Nunc autem mixtum istud est periculum inter illa corruptiologia, & ideo ad ipsum determinatur imaginis ordo informis prævis secundum ordinem naturalem, utpote feminis, sanguinis, & carnis, &c. Nunc autem tales forme non præcedunt illam formationem corporis eodem modo, quo tunc reparabitur: quia subito reparabitur de cineribus, vel pulveribus, vel aliis, in quibus fuerat prius seculum; ergo tota natura creata non potest reparare illud corpus eodem modo, quo tunc reparabitur.

De terto articulo dicitur, quod reparato illo corpore, a quocumque, videtur, quod si natura possit animam reuinciri illi corpori, quia ista forma est dispositio, quæ est necessitas anime rationalis: in natura ergo est dispositio necessitans ad animationem; sed ad totalem dispositionem sequitur necessario illud, ad quod d' sponit.

Sed contra. Patet, quod illa anima non potest ab alia creatura alia a se reuinciri corpori, sed nec a seipsa, tanquam a principio effectivo illius unionis. Probatio utriusque, causa æquivoca est simpliciter nobilior effectu: & probatur auctoritate Aug. 8. 2. q. 9. *Omne quod fit, ei a quo fit, par esse non potest, alioquin sustinet, quia sua unicuique tribuere debet, de rebus auferatur necesse est.* Intelligit autem de causa æquivoca, quia iustitia in causa univoca requirit æqualitatem: sed in æquivoca eminentiam. Idem vult Avicenna 6. *Metaphysic. cap. 3.* Idem vult Augustinus *super Genesim* 12. quod agens est præstantius passivo: quæ propositio (ut alias dictum est) dependet ex illa, *agens est simpliciter perfectius suo effectu formali*: sed homo est simpliciter perfectior anima sua, sicut totum parte, & quancumque alia substantia corporata. Patet ergo, quod

quod nec anima, nec aliqua substantia corporea alia ab homine potest esse causa effectiva hominis.

Præterea, 2. *Physic. Forma, & efficiens non coincidunt in idem numero; & ergo anima, quæ est causa formalis hominis, non est causæ effectivæ ejusdem.*

Præterea, non minus naturalis fuit prima unio facta in generatione, quam illa facta in resurrectione; sed anima non ponit esse causa effectiva illius unionis, sed solus Deus creans, & mundans: et ergo &c.

Concedo conclusionem, quod si soli virtuti activæ fuisse subest prima productio hominis, soli eidem subere productio secunda: ista autem productio est in animatione corporis organici: Ad illud in oppositum dico, quod in rota natura nihil est in susceptivo, quod fit dispositio necessitans ad formam, quia cum qualibet tali fiat potentia contradictoria, cum ista necessario concinetur susceptivum, quod est præfixe susceptivum: talis enim repugnat necessitati. Sed illud verbum usitatum de dispositione, quæ est necessitans; debet sic intelligi, quod dispositio non fit ratio necessitans, sed quod ipsa posita, agens necessario inducat formam; ad quam est dispositio: vel necessitate simpliciter, sicut quando est mere naturale, vel necessitate secundum quid ut quando agens est voluntarium; & dispositio sic agere, & hoc ultimum modo forma corporeitatis est dispositio necessitans ad animam; non quod ex illa, vel virtute ejus sequatur animatio; sed quia ipsa posita agens necessitate conditionata suæ dispositionis inducit formam, ad quam est.

Ad Argumenta principalia. Ad primum dico, quod non est alia quæ potentia passiva creata, cui non responderet potentia activa in natura, ne ponatur passiva frustra: sed diversimode ponitur illa activa in natura secundum Philosophos, & Theologos. Stricte enim accipiendo in natura activam pro natura creata, quia Aristoteles ponit intellectum immediate induci a Deo, ut tatum est *q. 1. dissin. 1. diss.* non cessaret potentia passivæ correspondere propria activa in natura, sed accipiendo naturam pro agente naturali necessitate, sic Philosophus dicitur esse potentiam activam in natura; quia primam causam agentem naturam necessitans in istud passivum. Sed Theologi negant etiam in natura esse potentiam activam isto modo: quia primum dicunt agere in istud non naturali necessitate, sed libere: & tunc secundum eorum modum dicitur, *correspondent aliqua activa in natura*, natura debet ibi accipi communiter ad totum ens. Nec etiam ipsi ponunt magis frustra aliquid *in esse*, quam Philosophus, quia æque potest potentia passiva reduci ad actum, si reducatur non ab agente creato, sed incretore, nec naturaliter activo, sed libere: sicut fit ab agente alio modo noneretur reduci.

Ad aliam, consequentia non valet: potest in processum resolutivum; & ergo et in illum processum compositivum; qui tunc in componendo. Patet instantia; postquam enim dividit solidum, nec tamen partes divisas possunt iterum continuari. Ad tertium, uno modo nec

nisi prout pertinet ad passionem: sed in questione, an resuscitatio activa sit naturalis, accipitur *naturale*, ut pertinet ad actionem & ad causam activam. Primo ergo modo, dico quod erit naturalis, ut *naturale opponitur violento*: sed non naturalis ut *naturale opponitur iucernaturali*, sed erit supernaturalis. Et ratio utriusque mem-
 beri patet ex dictis in primo articulo. Ratio primi, quia passiva inclinatur naturaliter ad formam quam recipit. Ratio secundae, quia non recipit ab agente naturalem ordinem habente ad illud agendum, sed nisi praeter eorum illud. Si vero quaeratur de resuscitatione activa, an erit naturalis? Respondendum est, quod utroque modo, quod *naturalis* pertinet ad actionem, illa erit non naturalis, quia & ab agente libere, non naturali necessitate, & ab agente supra eorum ordinem causam creaturam, quod dicitur habere ordinem naturalem agendi in passio.

Ad Argumenta. Ad primum, auctoritas Damasceni intelligenda est de eo, quod est commune omnibus in specie a principio intrinseco, vel a causa naturali; non sic hic, & patet quod sic intelligit, quia propositionem sic intellectam applicat ad oppositionem duplicem de Christo, qui est in omnibus in specie humana a causa intrinseca, vel saltem naturali. Ad secundum probat tantummodo, quod resurrectio sit naturalis, ut *naturale opponitur violento*. Tamen quod tangitur ibi de mutatione, habet dubium, an resurrectio sit mutatio, & dicitur in sequenti questione.

QUAESTIO V.

Vtrum Resurrectio sit in instanti.

Quod non. Id Theoph. 4. Moris, qui in Christo sunt, resurgunt primi; deinde nos qui vivimus &c. ergo illi, qui inventi sunt mortui in adventu Christi, primo resurgent, & deinde illi aut rapti in obviam morientur, & postea resurgent: ergo non simul erit resurrectio illorum, & illorum: non ergo in instanti. Praeterea Aug. 20. de Civ. Dei. c. 20. *Tam ineffabili velocitate redierunt antiquissimi eorum cadaverum pulverem in membra sine vitium, ipse apostolus aperitissime dicit. Velox, & tardum secundum Philosophum* 4. Phys. tempore determinatur, & eodem c. 20. *Ad immortalitatem per mortem nostra celeritate transibunt*: Praeterea in resurrectione aliquid, quod praesit, corruptumque quia materia illa, quae recipit formam novam, praesit sub alia forma corrupta: illud corruptumque habebit esse finitum, omne autem unquam finitum positum habet ad minus duos terminos positionis: ergo illud esse illius precedentis habebit duos terminos positionis, & per consequens est dare ultimum instantem esse illius precedentis: ergo resurrectio erit immediate post esse illius, & in instanti, erit instantem immediatum instanti, quod est contra Philosophum 5. & 6. Physic.

Praeterea, corpus tunc corruptumque habebit esse permanentem:

per-

permanens autem non habet esse in tempore nisi quia in instanti: ergo si immediate praecedat esse corporis resuscitandi, sequitur, quod praecedat in instanti immediato illi esse, & tunc ut prius, corpus resuscitandum non poterit habere esse immediatum in instanti. Oppositum t. Cot. 15. *In momento, in idem oculi, in novissima tuba*. Quam auctoritatem Augustinus adducit de Civitate ubi prius, pro probatione resurrectionis subito fiende. Praeterea, generatio est in instanti, ergo & resurrectio. Praeterea Magister in litera dicit, quod in instanti erit resurrectio. Respondet, cum *resurrectio*, secundum Damasc. ut dictum est *si iterata resurrectio eius, quod cecidit cecidit autem primo totus homo per separationem intellectivae a corpore, & secundario cecidit illud corpus mixtum per corruptionem in aliud, vel alia: & conversus sit ordo generationis, & corruptionis, ac per hoc oportet prius ordine naturae corpus reparari, quam animam remitti; illam autem reparationem corporis praecedit collatio partium materiae, quod dispersae erant per solutionem corporis in diversa statum, vel cum mora. Primo ergo oportet videre de isto praedicto resurrectionis, quod est collectio partium corporis: Secundo, de inductione formae corporis in materiam illam. Tertio de unione animae ad corpus illud.*

De primo dicto, quod fiet ministerio Angelorum, & ideo in tempore. Antecedens patet ex illo dicto Salvatoris Matth. 24. *Mittet filius hominis Angelos suos cum tuba, & voce magna: & congregabunt electos eius a quatuor ventis a summis colorum usque ad terminos eorum*: quod est dictum, quocumque dispersae fuerint partes materiae corporis in elementa, sive in ignem, sive in terram, a summis colorum usque ad terminos eorum; sive in quodcumque corpus medium, aquam, aërem, vel imperfecte mixtum a quatuor ventis, omnes materiae partes recolligentur, & reunientur. Consequentia apparet per hoc, quod dicitur est in 2. lib. dist. 8. q. unica, quod Angelus non potest movere corpus in instanti. De secundo dicto, quod illa formatio corporis erit in instanti: quia fit immediate virtute divina; nam Angelus non poterit illum formari substantialem inducere in materiam: virtus autem divina est post se successe agere, & successive inducere formam, sicut virtus creata, & forma substantialis post se successe induci, quod aliter negant; tamen magis congruit, quod illa virtus formam inducibilem in instanti inducat in instanti: quia nunquam est successio necessaria, nisi propter aliquem defectum agentis. Nam omnis illae causae caetera a Commentatore 4. Physic. cap. de Vacuo mobilis ad motorem, & mobilis ad medium, & medii ad moventem, reducuntur similitur, sicut (alias recipi) ad impetitionem virtutis agentis, propter quam impetitionem potest sibi mobile resistere non absolute, sed ut respicit terminos & medium, per quod transferendum est a termino in terminum. Nunc autem illa virtus nullam potest habere impetitionem: haec autem forma inducibilis est in instanti patet, quia potest petere in instanti. Sed hic est dubium; quia

tunc

tunc sequitur, quod motus localis erit in instanti. Probatio, quia corpus illud formatum erit densius, vel rarius pulveribus illis, ex quibus formatur, & sive sic, sive sic, vel majorem locum occupabit, quam illud, ex quo generatur, vel minorem, & sic est motus localis non tantum ipsius, sed aeris circumstantis.

Secundo, quia illud corpus erit alterius figuræ, quam illud, ex quo formatur: ergo occupabit locum suæ figuræ proportionaliter correspondentem, & ita ut prius. Concedo conclusionem istorum argumentorum, quod accedendo generaliter motum localem (prout quando generatur succedit corruptio), occupari majorem vel minorem locum, quam corruptum, dicitur aliqua loci mutatio, quia majoris, vel minoris loci occupatio, licet non ab eodem corpore in actū sic in instanti: si loci mutatio, nec solum sic: sed aer circumstantis statim pellitur, si corpus est majus, vel sequitur, si corpus est minus: & quidem in primo instanti: quando scilicet pellitur, concedo; quod in instanti pellitur, & hoc a virtute divina immediate quia ille immediate ponit corpus majus, ubi fuit minus. Nunc autem quod effective movet localiter unum corpus, effective expellit aliud corpus, & non ipsum corpus motum effective expellit aliud sicut nec calor in ligno expellit effective frigus a ligno, sed ipsum calidum, quod effective causat calorem in ligno, effective expellit frigus ab eo: possibile tamen est virtuti divinæ ponere istud corpus majus in ubi, & conservare ibi corpus, quod prius, & tunc duo corpora simul; sed tunc esset novum miraculum ultra subitam positionem corporis majoris hic. Si autem simul cum hoc positione corporis hic expellat aliud, non est nisi unum miraculum: quando autem corpus genitum est minus corpore corrupto, aliud est: tunc enim vel Deus immediate movebit omnem aerem circumstantem, ut contingat minoris corporis superficiei: vel potest non movere quia hoc non est necesse simpliciter ad hoc quod corpus minus sit hic: quia potest Deus dimittere naturam sibi: & cum natura non possit movere aerem in instanti, ut applicetur lateribus illius corporis minoris, erit ibi vacuum ad tempus, quoque scilicet natura possit aerem circumstantem contiguare corpori illi. Ex quo patet ponendo, quod Deus subito faciat corpus minus, (quod non includit contradictionem) & dimittat aerem circumstantem sibi ad actionem naturæ, vacuum erit per tempus: non ergo vacuum esse in universo includit contradictionem; immo si natura faceret in instanti minus ex majore, videretur posse concludi vacuum esse per tempus sine divino miraculo.

De Tertio dico, quod animatio non est tantum in instanti propter rationem dictam in 2. artic. quia scilicet est a solo Deo immediate, cuius virtuti activæ nihil resistit, sed necesse est eam esse in instanti, quia non potest esse successio in receptione formæ, nisi vel propter partes formæ inducendæ, vel propter partes corporis, quarum una prius recipit formam, quam alia; sed neutrum potest poni in animatione. Non primum, quia illa anima in toto gradu, in quo creatur,

recu-

reunitur, ita quod licet pars aliqua corporis possit esse perfectior alia, tamen hoc nihil ad propositum ad successfulium unionem ipsius animæ. Nec secundum potest dari, saltem de primo animabili; aliquid eadem est proportionatum animabili primo, ita quod nihil ejus potest animari, nisi totum simul animetur; licet forte de pluribus partibus corporis, quæ non sunt simpliciter necessarie ad animationem, ut sunt manus, pes, & cetera partes, una possit prius animari quam alia; sed loquimur de prima animatione. Dico enim secundo, quod in eodem instanti, in quo corpus formatur, animatur: quia ex quo forma ista est dispositio necessitans ad animam non absolute, sed ex necessitate agentis, non simpliciter, sed ex dispositione sua, (scilicet forma corporis inclusa inducitur ab ipsa forma, sed est anima, & non ex necessitate materiae. Et si quæratur quid eadem mutatione inducitur forma corporis, & anima? Dico quod non, immo inductio formæ corporis est per mutationem inductio autem animæ non est cum aliqua mutatione, quæ sit ad animam, vel animationem, ut ad terminum. Primum apparet, quia susceptionum formæ corporeitatis transit a privatione ad formam. Et secundum apparet per idem, quia susceptionum animæ, vel animationis non est materia prima, sed corpus: illud autem cum habeat privationem ipsius animæ, a qua transeat ad formam, quia nec simul habeat eam cum anima, quia tunc privato & formæ essent simul: nec prius habeat eam, quam formam, quia non prius tempore erat corpus quam anima: nunquam autem est mutatio, nisi quando susceptionum terminatur ad quem: Alicujus inductionis præcedit duratio ipsam terminam ad quem, & tunc est sub privatione terminus. Si arguas, ergo non est ibi animatio actio nec animatio passiva, quia actio non est sine passione, nec passio sine mutatione: & mutatio negatur ibi: ergo tam actio quam passio, quod videtur inconveniens. Respondeo (sicut dicitur est supra *distin.* 13.) Passio nec respectum passivi ad agens extrinsecum adveniens, hoc est non defectio consequentem extrema posita, talis autem potest esse, etiam passivum nunquam præcedat durationem formam, quam recipit, quia quæ atquecumque simul secum habeat formam, potest tamen eam recipere ab alio, & tunc breviter in inductione formæ corvæ ipsi passio, bene est passio sine mutatione. Exemplum huius secundum Aug. 2. *confess.* quodam modo prior itatis creantur materia priusquam forma: in illo priori materia non habet respectum ad Deum, nisi productum ad producens, & ille respectus non est extrinsecus adveniens, immo necessarius consequens naturam fundamenti, ex *distin.* 2. In secundo, instanti naturæ recipit formam a Deo: & ille respectus non est ejus, ut producti; ut ad Deum producendum; sed est ejus ut informati ad Deum uninformantem, sive ut imprimentem formam: & ille secundus respectus extrinsecus adveniens materiae, quia possit perpetuo materia manere Deo conservante, sine ullo respectu receptionis a Deo. Formæ ergo illa simul duratione concreata est in materia; sed possessus naturæ inducitur, vel imprimatur in materiam passione de genere passionis; sed sine omni mutatione, quia nunquam materia a priva-

tione

tione formæ illius transit ad formam, nec breviter aliter se habet secundum eam, quia aliter, & aliter presupponunt entitatem. Ex hoc sequitur corollarium, quod dicendo actionem, & passionem abstractam a motu, & mutatione, non oportet dicere, quod remaneat in eis sola ratio relationis, immo vere remanet ratio actionis, & passionis absque quacunque ratione motus, vel mutationis. Restant duo parva dubia, Unum, an in eodem instanti erit omnium resurrectio? de quo tangit primum argumentum. Et aliud, in quo instanti? est non determinatio, vel signatio, tamen quo in comparatione ad partes, vel horas diei naturalis, ut oportet in instanti medie noctis, vel aliquo alio determinato respectum habente ad partes diei naturalis? Ad primum Augustinus super totam illud cap. alleg. 19. & 20. videtur ex intentione determinare, quod resurrectio eorum, qui inveniuntur mortui in adventu iudicis, præcedet duratione resurrectionem illorum, qui inveniuntur vivi: nam illi vivi secundum verba Apostolica prius resurripiuntur obviam, & ibi, ut probabile est secundum Augustinum moriuntur, & subito postea resurgunt, & sic postea resurrectio eorum sequitur resurrectionem illorum, qui erant mortui. Unde dicit Augustinus, *Si sanctus, qui reperitur Christo veniente, vivens, eique obviam resurripiuntur, crediderimus in eodem vultu de mortalibus corporibus extrinsecos, ad eadem mox immortalia rediuntur? nullas in verbis Apostoli patiemur angustias.* Hoc expresse etiam videtur verba Apostoli dicere: *Mortui qui in Christo sunt resurrectio primi: deinde nos, &c.* ubi secundum Augustinum, Apostollus in se, ac etiam in illos, qui fuerunt vivebant, transfigurabat personas illorum, qui inveniuntur vivi.

De secundo dubio videtur prima facie certum esse, quod quodcumque inflans est omnem habitudinem habet ad partes diei naturalis. Quod enim in una parte terre est inflans medie noctis in horizonte uno, in opposito horizonte est meridies, & sic de singulis instantibus possibilibus assignari in die naturali: ergo resurgit mortui in quacunque hora diei naturalis, sic ad partes comparando.

Sed quia non sine causa queritur de hora resurrectionis, intelligendum est querentes querere de hora in comparatione ad illam regionem, ubi erit iudicium resurgendum; sic resurgetur transirentur, ut iudicentur: transierunt, inquam, vel post resurrectionem completam, vel ante per translationem pulverem collectorum; utrumque enim est possibile Deo, vel ut resurriperentur in diversis locis, forte ubi sepeliebantur: vel ut pulveres de singulis locis colligerentur ad locum unum, ubi debet post resurrectionem omnes ad iudicium convenire, & in illo loco fieri resurrectio omnium. Voco autem pulveres, corpora quæcumque, in quibus est ultima facta resurrectio, puta si in tantam partem ignis, & in tantam partem aque, & in tantam partem terre; & illa pars (a) significat immediate juxta globum lunarem, super punctum quemcumque terre, & alia pars sit

dire

directe in extremitate opposita diametraliter in sphaera ignis; & tertia pars sic in infimo, vel medio, vel supremo aque, & humido. Hæc omnia etiam hujusmodi sine mille milia, intelliguntur cum dicuntur pulveres, vel cineres. Cum enim dicit Christus: *Ad summum celorum, & a quatuor ventis*, non intellexit ipse pulveres, quos usitate accipimus in sepulchris, usque ad tantam distantiam esse dispersos: sed intellexit generaliter in quæcumque rota, vel partes facta sic resolutio, illa colligentur, & ex illis collectis, id est, ex materia, quæ fuit prius materia corporis corrupti, reparabitur iterum idem corpus. Ille autem locus iudicij generalis probabiliter æstimatur terra promissionis, vel vallis, vel pars Josaphat determinata ibi, vel tertia pars, quanta sufficere pro reprobis: siquidem electi non erunt in terra, sed resurripiuntur Christo obviam in aere, & per consequens respectu ipsius partis terre intelligenda est hora. Sed quod tunc dicitur esse (a) medie nocte, accipitur a Mattheo 25. & ab Apostolo 1. Thess. 5. *Dies autem Domini, sicut fur, ita in nocte veniet*, quod non videtur intelligendum ad literam, quia etiam Dominus potest se manifestare in singulis tantis magis probabile est ad consuetudinem reproborum, (b) qui videbuntur, & ab invicem & a bonis, ut sint in loco illuminati, & per consequens tunc in loco resurrectionis, & iudicij non erunt tenebræ medie noctis: ea ergo hora forte, quæ Christi resurgetur, ea in comparatione ad illam regionem, resurripiantur mortui, vel ea hora, qua iudicandus est a Pilato, vel ea qua expiavit in cruce: siquidem de hoc certum non habemus ex Scriptura, & quodcumque illorum ponatur, exponendum est illud *media nocte* pro incertitudine.

Ad argumenta. Ad primum de Apostolo concedo, quod non erit idem instantis resurrectionis omnium, quia in instanti resurrectionis prius mortuorum adhuc aliqui vivunt, & vivunt vita mortui: & probabile est, quod solvent mortem, sicut Christus, & Mater ejus, & resurgunt: ergo posteriori quam alii, qui jam sunt resurriscenti. Ad aliud quod dicit Augustinus de velocitate, potest fieri ad collectionem pulverum, non ad alia duo sequentia: & conceffam est, quod illa collectio fiet in tempore, sed alia duo in instanti, & in eodem instanti tertium, & quartum tangunt difficultatem magnam apud philosophantes de ultimo instanti esse rei permanentis: sed si dicatur licet dicitur esse *lib. 2. diff. 2. q. 1.* quodcumque manens in esse suo mensuratur ævo; nulla est difficultas, quia ævum idem mensurat corpus præcedens: & dum manet, deficienti illo corpore debuit vivum esse, & tunc est dare ultimum in esse illius permanentis: verum est, & idem est illud ultimum, & primum, & idem mensurat totum esse, sustinendo indivisibilitatem ævi. Cum ergo arguitur de esse finito, quod habebit duo terminos, negandum est, quia non est concinnum, sed indivisibile. Et si dicas, saltem immediate ante esse illius resurriscenti,

a Nota punctum subtrahendum.

a Vide D. Bonav. dist. præfati. par. 2. art. 1.

b Hoc tenet D. Tho. & Ric.

di, est esse illius corruptendi; quæro in quo, vel cum quo ipsius temporis? Non cum tempore, quia tunc illud tempus non esset finitum propriis terminis; ergo cum instanti temporis; ergo non succedet immediate instanti temporis. Respondeo, esse immediate præcedens resurrectionem ipsam est esse in instanti ævi, quod quidem ævum potest coexistere temporis; sicut & nunc. Et cum quartis de coexistente sibi in tempore, ut immediate præcedit resurrectionem. Dico quod coexistens sibi est tempus; et non instantis; & ita illi, qui loquuntur de permanentibus; ut si habentur esse in tempore, debent dicere, quod nunquam ultimo habent esse, sed habent esse in toto tempore; & in ultimo illius habent *non esse*; quia generandum habet esse; tamen tempus illud finitum habet proprios terminos, quia instantis mensurans esse generandi, est terminus temporis mensurantis esse ipsius corruptendi. Et si dicas illud esse est quoddam finitum; ergo illud esse habet proprios terminos; non sequitur proprius, in quibus ipsum solvetur: nec correspondet sibi habere proprios terminos; qui ratione temporis mensurantis; & illius proprii termini sunt duo instantia, sive mensurent illud esse, sive aliud. Per hoc ad aliud, cum dicitur, quod permanens non habet esse in tempore, id est cum tempore; nisi quia in instanti; hæc fallit esse tenendo primam viam de mensurari ævo. Tenendo autem aliam; oportet dicere, quod cum toto tempore esse; ut illud est immediatum ad instantis, quod contrarium ad suum terminum; & hanc immediationem non habet; ut est in alio instanti; & tunc oportet negare istam; *permanens non habet esse in tempore, nisi quia in instanti*. Verum quidem est, quod potest esse in instanti; sed tamen potest habere esse in tempore, videlicet esse durativum; & secundum illud esse, & non illud instantaneum est immediatum ad esse instantaneum sequens. Sed prima responsio videtur facilius; & rationabilior, quia permanens, & si manent cum tempore, videtur habere esse in se, æque indivisibile.

DIST. XLIV.

CIRCA istam quadragesimam quartam distinctionem primo quæro unum.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum in quolibet homine resurget totum, quod fuit de veritate humana natura in eo?

Quod non, Genes. Tullius Deus unam de costis Adæ, & edificavit eam in mulierem; ergo vel Eva non resurget; quia non illud, quod fuit in ea de veritate humane nature est costia; vel Adæ non resurget cum toto eo; quod fuit in ipso de veritate nature; quia non eum costia. Præterea; idem non resurget in diversis; sed quod fuit de veritate nature in uno potest esse nutrimentum alteri; & per

consequens converti in veritatem nature alterius; & ita successive esse de veritate nature in duobus; ergo in altero non resurget quicquid in ipso fuit de veritate nature humane. Præterea ex eodem maiore sumendo sub ipsa istam innotent; illud, quod fuit semen in uno, per multas transmutationes potest fieri semen in alio, & per consequens in genito ab illo. Et genito ab isto idem erit de veritate nature in utriusque. Præterea non oportet quod in quolibet resurget quicquid fuit de veritate nature humane in eo, nisi ut redeat simpliciter idem numero quod cecidit: sed pari ratione oportet idem dicere de finitulis membris vel partibus organicis, & tunc in qualibet parte oportet resurgere illud, quod fuit de veritate ejuslibet partis, quod est contra Augustin. in Ench. & ponitur in litera; *non ita reparabitur ut ad easdem corporis partes, ubi fuerint, redire necesse sit; alioquin si capillus redit, quem iam crebra tonsura detraxit &c.* Et subdit; *Quemadmodum si status metalli liqueverit, cum vellet artifex rursum ex materia reparare, nihil intercessit ad ejus integritatem, quæ partícula materia, cui membro status redderetur, dum rursus tota restituta resurgeret. Ita Deus mirabiliter de toto, quo caro nostra existerat, eam mirabili celeritate restituet; nec aliquid attrahit ad ejus integrationem, utram capilli ad capillos redeant; aut in partes alias revertentur; curantur artificii providentia; ne quid inde emat fiat. Oppositum vult Augustinus ibidem in Ench. quod caro resurabitur de toto, quo caro nostra existerat. Idem etiam dicit. 22. de Civitate Dei. cap. 15. & Luc. 21. Capillus de capite vestro non peribit.*

Circa istam quæstionem, ex quo homo componitur ex corpore & anima, & anima semper manet eadem, oportet videre de corpore organico, quo modo redit idem: quia vero corpus illud componitur ex multis partibus organicis, & ethereis, & distinctio partium requiritur propter multitudinem operationum, quarum anima est principium propter suam perfectionem oportet videre de identitate partium ethereogenearum. Et quia partes ille etheregenæ componuntur ex partibus homogeneis; oportet videre identitatem in homogeneis. Primo ergo qualiter pars homogenea; puta caro, in continua nutritione manet eadem & non eadem. Secundo quomodo redeat eadem, quæ fuit primo in corpore mortali. De modo nutritionis est una opinio, quæ dicit, quod nihil de nutrimento transit in veritate humane nature; sed tantum illud est de veritate humane nature, quod contrahitur a parentibus. Illud autem in se multiplicatur ut fiat augmentatio. Exemplum de multiplicatione panum eductricum: quod autem generatur ex nutrimento, quasi fontem adhæret calori naturali ne extinguatur, sicut oleum adhæret lychni; & ita requiritur nutrimentum, quamvis non convertatur in veritatem humane nature. Contra hoc primo, quia non minus perfecta est vegetativa in homine, quam in bruto; ergo non minus potest in hanc operationem vegetativæ; quæ est nutrire, eo modo, quod nutrire est convertere substantiam alimentis in substantiam alendi, quis inest in bruto: et